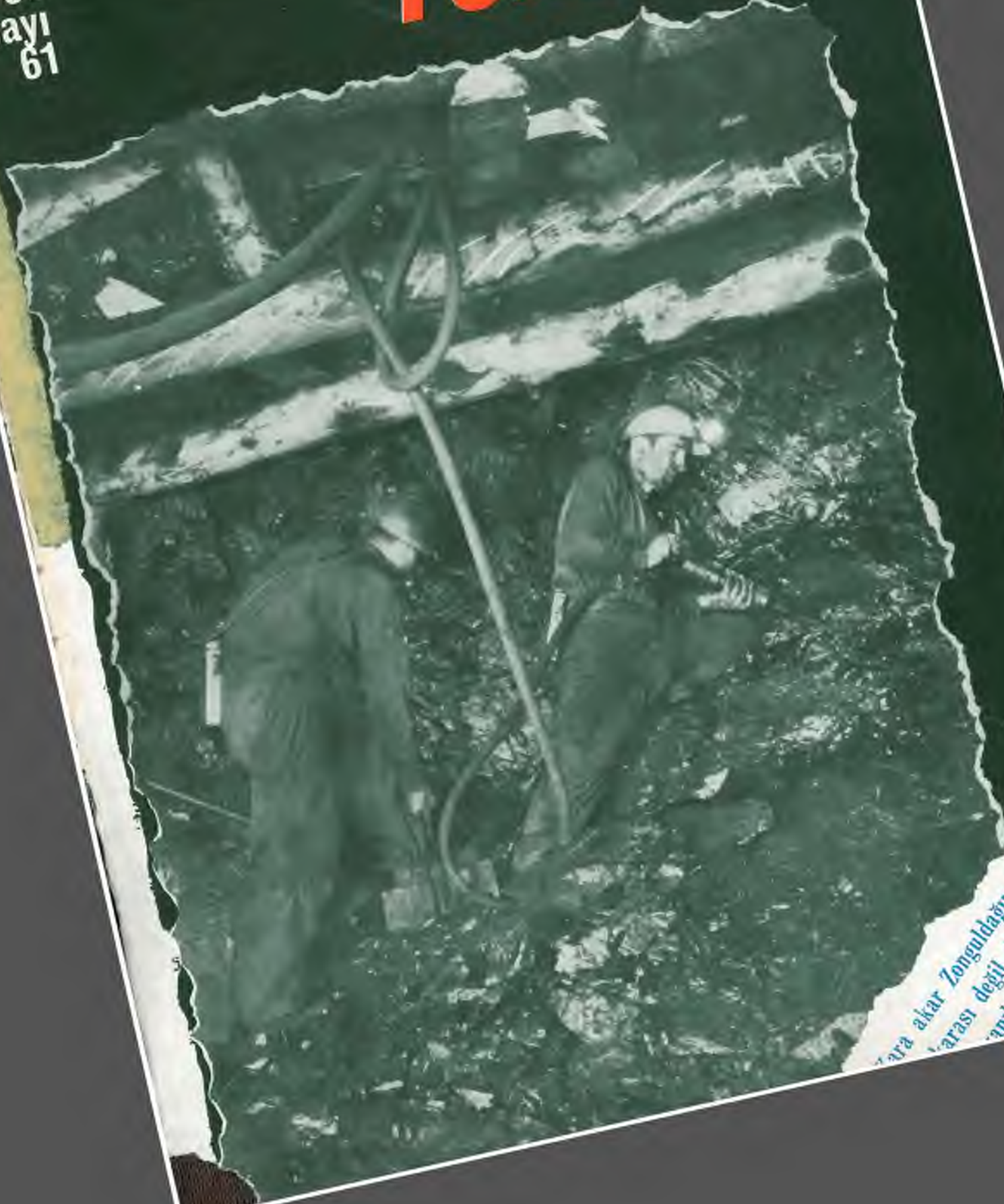

TÜRK-İŞ

1968
sayı
61

...ara akar Zonguldağın deresi
...arası değil, kömür karası
...amlır ekmek parası..

TÜRK-İŞ

AYLIK DERGİ

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI
KONFEDERASYONU

M A R T

1 9 6 8

YIL : 5
SAYI : 61

Fiati : 250 Krş.
1 YILLIK 25.00 TL.

TÜRK - İŞ ADINA İMTİYAZ SAHİBİ
Seyfi DEMİRSOY

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Ülkü ARMAN

FOTOĞRAFLAR
Şehir Fotoğraf Ajansı
Adnan HASKOKAR

Kapak Fotoğrafi
Atilla TORUNOĞLU

İDARE ve YAZIŞMA ADRESİ
TÜRK-İŞ GENEL MERKEZİ
TUNA CADDESİ
YENİŞEHİR — ANKARA
Telefon :
17 91 35

TÜRK - İŞ DERGİSİ BASIN AHLÂK
YASASINA UYMAIYI KABUL
ETMİŞTİR.

Türk-İş Basın ve Halkla Münasebetler Merkezi
arafından hazırlanan Türk-İş Dergisinin bu
ayısı, Ankara'da Şark matbaasında dizilmiş, ter-

SUNUŞ:

Saygıdeğer Türk - İş okuru,

Türk sendikacılık hayatında 20 yılını dolduran Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy için 25 Şubat'ta İstanbul'da bir Jübile yapıldı. Deri-İş Sendikası tarafından düzenlenen mütevazı Jübilede Demirsoy, 20 yıllık sendikacılığını şöyle anlattı :

«Sendikacılık çileli meslektir. Her türlü eziyetini, cefasını bilerek, mesleğimizde Türk işçisinin sosyal güvenliğini sağlamak, çalışma şartlarını daha iyiye götürmek hedefimiz olmuş ve olumlu sonuçlar alınmıştır. Bana güvenenleri mahcup çıkarmadım. Meslekdaşlarımla birlikte ifa ettiğimiz hizmetler takdirle karşılanmıştır.»

Gerçekten de sendikacılık çileli meslektir. «Bir işçinin ayağı taşa çarpsa kabahati sendikacıda bulur» sözü, bu mesleğe gönül vermişlerin günlük yaşantıları içinde her an karşılaştıkları olaylardır. Ama bu çileli mesleğin kutsal bir yönü vardır; Türk işçisinin refahı ve ülkenin kalkınması için çalışmak. İşte çileli mesleğin bütün ağırlığını silkip atan bir mutluluktur bu ...

Seyfi Demirsoy da, 20 yıllık büyük ve yorucu çalışmalarının olumlu sonuçlarını görmeyen heyecanı içinde. 29 yıl evvel hakir görülen bir topluluğun, bugün, yurt ekonomisinin gelişmesi ve temel sorunların çözülmesinde söz sahibi olması karşısında mutluluk içindedir. Böyle bir topluluğun lideri olmak elbette insana gurur verir.

1 968 yılı bütçesi, geçtiğimiz ay içinde tamamlandı. Türk-İş Mali Sekreteri Senatör Ömer Ergün, Çalışma Bakanlığı bütçesi görüşmeleri sırasında bir konuşma yaparak, çalışma hayatımızı ilgilendiren konular üzerinde önemle durdu. İç sahifelerimizde geniş şekilde okuyacağınız bu konuşmada, toplu sözleşme düzenine girdiğimizden bu yana katedilen mesafenin açık örneklerini görmek mümkün. Ancak, Türk işçisi, bugüne kadar yapılan yeterli görmemektedir, emeğinin karşılığı, hakkını istemektedir.

Geçtiğimiz ayın önemli olayları arasında yer alan Zonguldak'taki «İş boykotu» başladığı günden bitimine kadar en geniş şekilde dergimizde yer almıştır. Geçtiğimiz ay, toplu sözleşmeler bakımından da hareketli geçmiş bulunmaktadır. Haberler kısmında, sendikacılık hareketi ile ilgili konuları görmeyiz mümkün olacaktır.

Saygılarımızla

BİR BÜYÜK SENDİKACININ ARDINDAN

Ünlü sendikacı seksenlik Üzeyir KURAN geçen ay, sessiz sedasız aramızdan ayrıldı. Ününü, şartların müsaade etmediği günlerde, kırk sene önceleri, sendikacılıkta gözünü budaktan esirgemediği yaptığı hizmetlerle kazanmıştı.

Meşhur tramvay grevini yöneten Üzeyir'di. Şark demiryolları idaresinin Türk işçilere karşı «Eşit işe, eşit ücret» ilkesine aykırı davranışı üzerine milli gayelerin gerçekleşmesini sağlayan görevde yine ön safta o idi. Sendikacı olması sebebiyle başına gelmedik belâ kalmamıştı. Baş mı eğdi? Hayır. Haksızlıklarla son nefesine kadar mücadele etmesini bildi. Paraya pula değer vermezdi. Verseydi, susardı ve en iyi şartlarla gününü gün ederdi. Kimseye de «**Hizmetim oldu, benim elimden tutun**» demedi. Ne vakit birlikte yemek yemişsek, kahve içmişsek hissesini vermekte özel bir itina gösterirdi. Perva nedir bilmezdi. Sesi daima tok ve gür. Fikirlerinden açıktı. İkna kabiliyeti, demogojiye kaçmayan hitabeti sayısız meziyetleri arasında idi.

Altı yıl önce meşhur Saraçhane meydanındaki mitingimizde iki dakikalık bir konuşmasını iki yüz bin kişiye yakın topluluk çılgınca alkışlamıştı. Mitingin gayesini, hedefini bir kaç cümle içinde en iyi dile getiren o olmuştu.

Kendisi ile zamanın İstanbul Sendikalar Birliğinde beraber çalıştık. Üzeyir KURAN'ı o zamanlar yakından tanıma imkânını bulmuştum. Görevde ihmal kabul etmezdi. Dostluğumuz, arkadaşlığımız ölene dek devam etti. Tecrübelerinden yararlandığımı itiraf etmeliyim.

Kişisel menfaati, vaad edilen sayısız ikbali elinin tersile itip, uzun ömrü boyunca dürüstçe yaşamasını bilmiştir.

Hemen her devirde yöneticilere tehlikeli insan olarak takdim edilmekten zevk duylurdu. Bu yüzden de bir kaç defa üç beş ku-

ruşluk işinden edilmiştir. Bir defasında tesviye işçiliğine son vermişlerdi, eziyet edelim diye, boyun eğdirelim diye... Soluğu çırpıcı çayırında alan Kuran «**Ben domates ekerek de hayatımı kazanırım diyerek**» cevap vermiş ve öyle yapmıştı.

İşte bu ara şöhreti, mücadeleciliği kıskanılarak, yaralamak için Kuran'a çamur atılmak istenmişti.

Memduh Şevket Esendal'a çekıştırilmişti. Politikamız merak eder Kuran'ı çağırır konuşurlar başbaşa. Sonra da kanaatını şöyle açıklar : «**Usta dediğiniz gibi değildir. müfrit işçi taraftarıdır. iş verilsin**» Teşhis doğru. Şöyle derdi «**İşveren sana haksızlık mı yaptı, al odunu vur kafasına**» Anlaşamadığım ve tasvip etmediğim bu kanaatında o ısrarlı idi. Son günlere kadar cesaretine diyecek yoktu. Tehlikenin üzerine yürüdü Cepheden kaçtığını, arkadaşlarını yarı yolda bıraktığını kimse duymamıştır.

İsyankâr ruhlu idi. Hastalıklara taham mülü yoktu. Af müessesesi işlemezdi onda Ankara'ya geldiğinde bir ricada bulunmuştu benden. «**Ama müşkül duruma sokmayayım seni. Yüzünü sürme, söyle, olursa olur... Olmazsa el etek öpme**» demişti. İsteddiği, kırk sene dargın durduğu kızının eşini İstanbul'a nakil idi. Arzusunu yerine getirmiştim.

Beni üzüntülü görmüş, sebebini sormuştu. Öğrendiğinde, «**Ayağı taşa çarpan işçi, buna sebep sensin, diyecektir, ama sen üzülmeyeceksin; yalnız adaleti elden kaçırma**» diye teselli etmişti.

Ne bir tutam menfaate ne de mevkilere boyun eğmeyen baş, tabiat kanununun şaşmaz kaidesi önünde eğildi, ayrıldı aramızdan

Sendikacılığın kaydettiği ilerlemeleri gören, beğenen, bu sebeple de sevinen Kuran'ın ruhu şad olacaktır .

Nur içinde yat Aziz ÜZEYİR.

Seyfi Demirsoy

Zonguldak'ta 15 bin maden işçisi "iş boykotu" yaptı

OLAYLAR

Toplu iş sözleşmelerinin uzadığı gerekçesi ile Ereğli Kömür İşletmesinin Kozlu ve Üzülmüş bölgesinde çalışan 15 bin maden işçisi, geçtiğimiz ayın başında üç gün devam eden hadisel bir «iş boykotu» yapmışlardır.

6 Şubat gecesi 24 vardiyasından itibaren kömür ocaklarına inmeyen işçiler, özellikle Zonguldak'ta, mak satlı bir takım kişiler ve sözleşme yapma yetkisine sahip olmıyan bir sendikanın tahrikî ile iş boykotunu üç gün devam ettirmişler, daha sonra hükümet yetkilileri ve sendika yöneticilerinin kesin teminatı ile işbaşı yapmışlardır.

OLAYLAR

6 Şubat gecesi Kozlu üretim bölgesinde başlayan boykot bir gün sonra Üzülmüş bölgesine de sırayet etmiş ve 15 bin işçi, toplu iş sözleşmesi görüşmelerinde olumsuz bir havanın devam ettiğini ileri sürerek işbaşı yapmayacaklarını bildirmişlerdir. İşçiler yer yer yürüyüş yaparak iş boykotunu genişletmişler, bu arada tahriklerin sonucu olarak sendika binasını da tahribe kalkışmışlardır.

21.30 sıralarında Dilaver ocağından yürüyüşe geçen işçiler, önce Asma, oradan da Çaydamarı ocağına gelmişler, buradaki işçilerle birleşerek şehrin kıyısındaki Fevkanne köprüsünde toplanmışlardır. Sayıları birden 8 bin kişiyi bulan işçiler, buradan tekrar yürüyüşe geçerek Vilayet binası ve sendikanın bulunduğu Cumhuriyet alanına gelerek aleyhte gösterilere başlamışlardır. Sendika yöneticileri, işçilerin tahrik sonucu boykota kalkıştıklarını, Ankara'da devam eden

Ereğli Kömür İşletmesinin Kozlu ve Üzülmüş bölgesindeki 15 bin maden işçisi geçtiğimiz ay içinde toplu sözleşme görüşmelerinin uzadığı gerekçesi ile «iş boykotu» yapmışlardır. Resimde grevci işçiler görülüyor

görüşmelerin en kısa zamanda ve işçi lehine sonuçlanacağını hoparlörle bildirmelerinden sonra işçiler dağılarak pavyonlarına dönmüşlerdir.

Yürüyüş sırasında, resim çekmek isteyen bazı foto muhabirleri tartaklanmış, polis ve askeri kuvvetler ise, hiç bir müdahalede bulunmamışlardır.

Zonguldakta işçilerin boykotu kısa bir süre içinde yayılmış, bu arada Ankara'da hükümet çevreleri de büyük bir titizlik göstermişlerdir.

ALİ NAILİ ERDEM'İN DEMECİ

Olay üzerine bir demec veren Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem, işçi haklarının kaybolması gibi du-

rumun söz konusu olmadığını bildirmiş ve şöyle demiştir :

«Demokratik nizamda, kanun ve hukuk devletinde haklar, kanunun çizdiği tarzda alınır. Bugüne kadar haklarım almakta örnek fiil ve hareketlerde bulunmuş olan Türk işçisinin her zamanki gibi basiretli davranışlarda bulunacağını ümit etmekteyim. Kanaatim odur ki, Kozlu'da ocaklara girmeyen işçi arkadaşlarımız Türk Milletinin asıl evlatları olarak, kanunlara saygılı davranışlarda bulunacaklardır. Bu itibarla işçi kardeşlerimin tahriklerle kapılmayacağını kabul etmekte ve kendilerinden her zamanki vatanperver davranışı beklemekteyim»

ENERJİ BAKANI DA «HAKLAR VERİLECEK» DEDİ

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Refet Sezgin de olayla ilgili olarak şunları söylemiştir:

«Zonguldak'ta Kozlu bölgesinde 24 vardiyesine 3100 işçi girmemiştir. Ancak, bu işçilerin asayışı ihlal eden hiç bir hareketleri mevcut değildir. Ayrıca sabah 8 vardiyesinde ve öğleden sonra 16 vardiyesinde de bu bölgede ve Üzülmüz'de işçilerimiz işlerine girmemişlerdir. Halen Zonguldak'taki işçilerimizin toplu iş sözleşmesi görüşmeleri Ankara'da devam etmekte ve son safhasına gelmiş bulunmaktadır. Toplu iş sözleşmesi görüşmelerinin bir kanun yolu olduğunu ve kanun yolu ile hakların ancak alınabileceğini yakinen tanıdığım Zonguldak'taki işçilerimizin takdir edeceğine inanıyorum.»

TÜRK İŞ GENEL SEKRETERİNİN DEMECİ

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyon Genel Sekreteri Halil Tunç, Zonguldak olayları hakkında, 7 Şubat günü Türkiye radyolarında bir konuşma yapmış, işçilerin toplu sözleşme görüşmelerinin olumlu sonuçlanmasından emin olmalarını ve sendikanın işçi haklarını almada güçlü ve kararlı olduğunu belirtmiş ve şöyle demiştir:

«Toplu sözleşme düzenine girdimizden bu yana, Toplu İş Sözleşmesi görüşmeleri normal seyrine devam etmektedir. Bazı sektörlerde görüşmelerin uzadığına zaman zaman rastlamaktaysa da, kömür iş kolunda özellikle Zonguldak'ta çalışan işçileri temsilen üyemiz Zonguldak Maden İş Sendikasının yapmakta olduğu toplu iş sözleşmesi görüşmeleri, normal süresi içinde sonuçlanmıştır. Halen görüşmeleri devam etmekte olan ve işçilerimiz tarafından geciktirildiği belirtilen toplu iş sözleşmesi görüşmelerinin uzadığı iddia edilmez. Kaldı ki, Toplu İş Sözleşmesi görüşmeleri işçi ve işveren ilişkilerinin en ileri olduğu ülkeler arasında yer olan İsveç'te dahi üç aydan az sürmemektedir. İşçi kardeşlerimiz müsterih olmalıdır. Bundan önceki sözleşmelerde olduğu gibi

halen müzakere edilmekte olan Toplu İş Sözleşmesinin de Zonguldak işçisinin her türlü sorununu halletmek için özel bir ilgi duyarak görüşmeleri yakından izlemekteyiz. Ülkemizin şartlarını ve Ereğli Kömür İşletmesinin durumunu da dikkate alarak Toplu İş Sözleşmesinin en iyi şekilde sonuçlanmasının gayreti içindeyiz. İşçilerimizin her türlü endişeden uzak neticeyi beklemeleri en salim yoldur.»

BAŞBAKAN DEMİREL A.P. GRUBUNDA KONUŞMA YAPTI

Adalet Partisi Millet Meclisi Grubu'nun 7 Şubat toplantısında söz alan Başbakan Süleyman Demirel.

«Grevsiz, toplu sözleşmesiz, işçi haklarını reddeden hür bir demokrasi tasavvur dahi olunamaz» demiştir.

Saat 10'da Başkanvekillerinden Sabit Osman Avcı'nın yönetiminde toplanan Adalet Partisi Grubunda söz alan bir Milletvekili, işçi sorunları üzerinde durmuştur. Bu konuşma üzerine Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem bir açıklama yapmış ve kıdem tazminatının kaldırılacağı yolundaki haberleri bir kere daha kesinlikle yalanlamıştır. İşçilere bugüne kadar verilen hakları geri almanın söz konusu olmadığını anlatan Çalışma Bakanı, işçi yardımlaşma kurumu kanun teklifinin bakanlıkça da desteklendiğini bildirmiştir.

Daha sonra konuşan Başbakan Süleyman Demirel, işçi hakları konusuna değinmiş, parlamento ve hükümetin memleketin mevcut imkânları içinde bu hakları karşılamak durumunda olduğunu belirtmiş ve anayasanın 53 üncü maddesinde de bu yolda bir hüküm bulunduğunu bildirmiştir.

Demirel şöyle devam etmiştir :

«— Adalet Partisi bir denge partisidir. İşçi ve İşveren münasebetlerinin düzgün bir şekilde yürümesi, hem iki tarafın ve hem de memleketin menfaatleriyle yakından ilgilidir. Biz hem işçinin, hem işverenin, hem köylünün, hem esnafın haklarını korumağa mecburuz.

Türkiye'de işçi meselesinin en önemlisi işsizliktir. İkinci Beş Yıllık

Plan, 2 milyon 300 bin vatandaşa yeni iş imkânları sağlamaktadır. İşsiz düşünmemek sosyal adaletsizliğin ta kendisidir.»

Bazı çevrelerin önümüzdeki yıllarda da işçi hakları konusunda tahriklerde bulunacaklarını öne süren Demirel, verilen hakları geri almanın söz konusu olmadığını bildirmiştir. Adalet Partisi iktidara gelmeden de (işçi hakları geri alınacak) şeklinde aleyhlerinde propaganda yapıldığını hatırlatan Başbakan Demirel, şunları söylemiştir :

«— Türk işçisi vatanperverdir, aklıdır. Türk sendikacısı vatanperverdir ve akılcıdır. Bu tahrikçilere (iki senedir hep aynı şeyi söylüyor, sun, yok böyle bir şey) diyecektir. Vatanperver Türk işçisi ve sendikacısı, aşırı solun kendisini götürmek istediği yeri gayet iyi bilir. Orada grev hakkı yoktur, pazarlık hakkı yoktur, orada şikâyet hakkı yoktur, orada verilenle iktifa etmeğe mecburdur. Aksi takdirde başına başka şeylerin geleceğini de bilir.

İşçi haklarının geri alınması bahis konusu değildir. İşverenin ayyakta durması da şarttır. Biz, hür teşebbüse inanıyoruz. Hem işçi istismar edilmeyecek, hem de hür teşebbüs makûl haddeki hakkını, kazancını alabilecektir. Artan istihşâl ve refahta işçiye mümkün olan verilecektir.

İktisadi meseleleri iktisadi kanunlar tanzim eder. Türkiye'nin meselelerinin içinden sadece materyal ölçülerle çıkamayız. Türkiye Cumhuriyetinin felsefesi, materyalist değildir. Türkiye Cumhuriyeti'nin temelinde millî hakimiyet, hürriyet, hak ve eşitlik, insanlık ve sevgi vardır.»

GÜNDE 5 MİLYON LİRA ZARAR

Kozlu bölgesi yeraltı ve yer üstü işyerlerinde 6239. Üzülmüz bölgesinde 7403 işçi çalışmakta ve günlük istihşâl iki yerde 14 bin tonu bulmaktadır. EKİ yöneticileri günde 5 milyon liraya yakın zarar olduğunu ifade etmişlerdir.

ECEVİT'İN DEMECİ

C.H.P. Genel Sekreteri ve Zon-

guldak Milletvekili Bülent Ecevit de, Zonguldak olayları hakkında basına bir demeç vermiş, EKİ yöneticilerini suçlamıştır.

Ecevit, kusurun işçilerde olmadığını, işletmede partizanlık yapıldığını ve kâr eden işletmenin bu yüzden zarara uğradığını ifade etmiş ve şöyle demiştir:

«Partizanlığın, baskının haksızlığın sonucu olarak doğabilecek tepki ihtimalleri karşısında hükümete, emniyet ve şiddet tedbirleri almasını isteyen uygunsuz bir gizli raporun geçen yıl açıklandığı hatırlardır. Eğer, sorumlu yöneticiler, hükümeti bu gibi tedbirleri almağa teşvik edecek yerde, huzur bozucu tutumdan vaz geçirmeğe çalışsalar veya hiç değilse kendileri, Ereğli Kömür İşletmelerinde partizanlık ve baskıya karşı direnselerdi, üzücü olaylar yer almaz, müessese büyük maddi zarara girmekten kurtulurdu.»

ÜÇ BAKAN OLAY YERİNDE

Zonguldak olaylarının gittikçe genişlemesi karşısında, 8 Şubat günü, İçişleri Bakanı Faruk Sükan, Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem ve Devlet Bakanı Sadık Tekin Müftüoğlu gece geç vakit Zonguldak'a gitmişlerdir.

Bakanlar, sabaha karşı Vilayet odasında bir toplantı yaparak olayları gözden geçirmişler, ertesi günü de işçi temsilcileri ve sendika yöneticileri ile konuşmalar yapmışlardır.

Bakanların ve sendika yöneticilerinin boykotçu işçilerle yaptıkları görüşmeler olumlu sonuçlanmış ve 9 Şubat günü akşam üstü boykot sona ermiştir.

BOYKOTTAN SONRA H. TUNÇ'UN DEMECİ

Zonguldak'ta Kozlu ve Üzülmaz bölgesindeki maden işçilerinin üç gün devam eden iş boykotunun olumlu sonuçlanmasından sonra Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç bir demeç vermiş ve şöyle demiştir:

«Yurdumuz; iktisaden olduğu gibi, insan ilişkileri yönünden de ge-

EN YAŞLI SENDİKACI

“ÜZEYİR BABA” YI KAYBETTİK

Türk sendikacılık hayatının en yaşlı üyelerinden biri, Üzeyir Kuran, geçtiğimiz ay içinde hayata gözlerini kapadı.

«Baba» adı ile anılan ve gerçek anlamda sendikacı olan Üzeyir Kuran, Amele Taalii Cemiyetinden bu yana, tükenmeyen enerjisi ile sendikacılık hayatımızda önemli bir yer işgal etmiştir.

İstanbul İşçi Sendikaları Birliği ve Maden-İş Sendikasında da görev alan Üzeyir Kuran, ileri yaşına rağmen üstün bir çalışma temposu göstermiş ve hayata gözlerini kapadığı güne kadar mücadele etmiştir.

«Üzeyir Baba» hayatı boyunca sendikacılığı kendisine bırak yapmıştır. Yılların verdiği tecrübe ile çalışma hayatında daima muvaffak olmuş, kendisini sevdirmiş ve saydırmıştır. Son yıllar içinde, Sigorta emeklilerini de bir kuruluş içinde toplamayı denemiş ve onlara bir çağrıda bulunmuştur. Ancak ömrü, böyle bir kuruluşun istediği nitelik kazanmasına yetmemiştir.

«Üzeyir Baba», sendika toplantılarının en renkli simalarından biri idi. Katıldığı toplantılarda konuşurdu, hem de güzel ve etkili konuşurdu. Onu dinleyenler, geçmişin tatlı hayalleri içine dalar, fakat geleceğe daha güçlü bağlanırlardı. Çünkü karışlarında gerçek bir sendikacı vardı. Davasına inanmış, mücadelesini yapmış ve bugünkü Türk Sendikacılık hayatının temelini atmış bir insandı o...

Türkiye'nin en yaşlı sendikacısı «Üzeyir Baba» da tarihe karıştı. Şimdi toplantılarda gözler onu arayacak, konuşması kulaklarda çınlayacaktır. Kimse onu göremeyecek, tatlı sözlerini dinleyemeyecek, ama o yaşayacaktır.

Nur içinde yatsın...

ri kalmış bir ülkedir. Bu nedenle, ekonomik yönden gelişebilmek için insan ilişkilerini de ilerletmek gerek.

Bizde ,gerek işçi-işveren, gerek, işçi-hükümet ilişkileri bu açıdan değerlendirilmelidir. Bir insan olarak, işçiye de saygı göstermek onu yükseltmek, onun haksızlık karşısındaki tepkisini makul karşılamak medeni bir görüş olmalıdır.

Toplu sözleşme düzenine girdiği.

miz günden bu yana, Türk-İş olarak görüşümüz bu noktada toplanmaktadır.

Zonguldak'taki olaylar, toplu iş sözleşmesi görüşmelerinin kesildiği ve işçiye hiç birşey verilmeyeceği yolunda, gerçekte hiç ilgisi olmayan haberlerin, maksatlı bir takım kimseler tarafından yayılmasından çıkmıştır. Şunun kesinlikle bilinmesinde fayda vardır ki, toplu iş sözleşmesi görüşmeleri ne kesilmiş

ne de işçiye hiç birşey verilmiyeceği yolunda bir seyir takip etmiştir. Aksine, en güç şartlar içinde çalışan maden işçilerine yeni haklar sağlanması için bütün imkânlar zorlanarak, toplu iş sözleşmesinin son safhasına gelinmiştir.

Türk-İş üyesi olan sendika bundan önceki sözleşmelerle, işçinin hakkını almada başarı sağlamış Türkiye'nin en güçlü kuruluşlarından biridir. Bundan önce olduğu gibi, şimdi de bu güce ve şuura sahiptir.

Toplu sözleşme düzeninin en sağlam esaslara dayandığı ülkelerde dahi, görüşmeler aylarca sürebilir. Görüşmelerin uzaması, işçi haklarının alınmıyacağı kanaatini doğurmaz. İki aydan beri devam etmekte olan toplu sözleşme görüşmelerinin önemli kısımları halledilmiş bulunmaktadır. Ücretler kısmında da, tarafar görüşlerini ortaya koydular, büyük bir ayrılık söz konusu değildir.

İşçiyi, insanca yaşama hakkına kavuşturacak, emeğini değerlendirmeye yolunda mücadele eden sendikasına karşı tahrik etmek isteyenler, Zonguldak işçisinin bu tahrikleri en kısa zamanda sezip işbaşına dönmesi ile hüsrana uğramışlardır.

Ancak, hemen belirtmek isterim ki, bu olayda yurt ekonomisinde önemli bir yer tutan, bu bölgede işçi sayısının fazlalığı, özellikle işletmenin işçilere karşı tutumlarının büyük etkisi vardır. İşletmenin bir kısım yöneticileri, işçileri kırıcı, küstürücü tutumlarından bütün uyarılara rağmen parçalama yolunda davranışlarda bulunduklarını da esefle kaydetmek isterim. Nitekim, Türkiye Maden İş Federasyonu bundan dört ay önce yayınladığı bildiride, işletmenin tutumuna dikkati çekmiş, işçilere karşı girişilen kırıcı davranışlardan vazgeçilmesini istemişti. Federasyonumuz, işletmelerde huzursuzluğu giderici tedbirlerin alınması gereğini en acil konu olarak bütün ilgililere duyurmuş, bu yapılmadığı takdirde doğabilecek bütün olayların sorumluluğunun sadece işçiyi tahrik edenlerde değil, bu tahrikçilere müsamaha ile göz yuman yetkililerde de olacağını açıklamıştır.

Temennimiz, yetkililerin geç de olsa, Maden İş Federasyonunun uyarılarını dikkate almalarıdır.

Sonuç olarak bir kere daha açıklamak isterim ki, Türk işçisi özellikle Zonguldak işçisi hakkını kazanın yolu ile alacak güçtedir.»

SÖZLEŞME İMZALANDI

Olayların sona ermesinden 11 gün sonra Ankara'da Zonguldak Maden İşçileri Sendikası ile Ereğli Kömür İşletmeleri Genel Müdür-lüğü arasında devam eden toplu iş

Zonguldak Maden-İş Sendikası
Başkanı
Osman İpekçi

sözleşmesi görüşmeleri olumlu sonuçlanmış ve 47.300 maden işçisi ücret artışı yeni sosyal haklar elde etmişlerdir.

OSMAN İPEKÇİNİN DEMECİ

Yeni sözleşmenin imzalanmasından sonra Zonguldak Maden İşçileri Sendikası Başkanı ve Türk-İş Yönetim Kurulu üyesi Osman İpekçi bir demec vererek «Sözleşmenin Zonguldak'ta memnuniyetle karşılandığını» belirtmiştir.

Bu konuda açıklamada bulunan Osman İpekçi, 1 Ocak 1968 tarihinden itibaren yürürlüğe girecek olan

toplu sözleşmeyle yer altında çalışan işçilerin ücretlerine 5.00 lira, yer üstünde çalışanlara ise 4.00 lira seyyanen zam yapıldığını belirtmiştir.

İpekçi sözleşme hakkında şu bilgiyi vermiştir :

«Ücret artışlarının yanında, yer altında çalışan işçilerin asgari ücreti 15 liradan 20 liraya, yer üstünde çalışanların ise 13.50 liradan 17.50 liraya yükselmiştir. Sözleşmede ayrıca görülen işin ağırlığına göre ücret ayarlamaları da yapılmıştır. Buna göre, yer altında çalışıp, «kazmacı, lağımcı, kazı yardımcısı» olarak çalışanların ücretlerine seyyanln 6, «tamir tarama, nakliye işini yapanlara» 5.25, elektro mekaniklere 5.50 lira seyyanen zam kabul edilmiştir. Yer üstünde çalışan işçilere de 4 lira seyyanen ücret artışı sağlanan sözleşmede elektro mekanik servislerine çalışan işçilerin durumu da ayrıca düzenlenmiş, bunlara 5 lira seyyanen zam yapılmıştır.

Yeni sözleşme sosyal yardımlarda da ileri hükümler taşımaktadır. Sözleşmeyle çocuk zammının sadece işyerlerinde ikamet edenlere verileceğine dair hükümler getirilmiş, ikamet ettiği yere bakılmaksızın havzada çalışan her işçiye 10 lira çocuk zammı verilmesi kararlaştırılmıştır.

Öte yandan 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu uyarınca müdahaleli doğumlarda işçiden kesilen 100 liranın bundan böyle kesilmemesi, münavebeli işçilere yılda 750 Kg. kömür verilmesi kararlaştırılmıştır. İşyerinden köyüne gidip gelmekte olan daimi işçilere ise her yıl 1500 Kg. kömür verilecektir.

Çok ağır şartlar şartlar altında çalışan maden işçisinin yüzünü güldürecek her adım Türkiye'yi sosyal adalet hedefine biraz daha yaklaştıracaktır. Toplu sözleşme görüşmelerinde anlayış gördük. Bundan dolayı sevinçliyiz. İşçilerimizin sorumluluklarını müdrik olarak, üretimde kendilerinden bekle-neni vereceklerine inanmamak için bir sebep yoktur. Bu vesileyle işçi kardeşlerime işlerinde üstün başarı ve mutluluklar dilerim.»

FEDERASYON BAŞKANI KEMAL ÖZER'İN DEMECİ

Zonguldak Maden İşçileri Sendikası ile Ereğli Kömür İşletmeleri Genel Müdürlüğü arasında imzalanan toplu iş sözleşmesi hakkında

Türkiye Maden İşçi Sendikaları Federasyonu Genel Başkanı Kemal Özer

Türkiye Maden İşçi Sendikaları Federasyonu Genel Başkanı Kemal Özer de bir demec vermiş ve şöyle demiştir:

«En ağır şartlarla çalışan maden işçimizin daha yüksek ücret alması, gerek sendikanın, gerekse Federasyonumuzun ana hedefidir. Bu toplu sözleşmeyle hedefe biraz daha yaklaşmış durumdayız. Yeni toplu sözleşmenin maden işçimiz için hayırlı olmasını temenni eder, bütün işçi arkadaşlarıma sıhhat, saadet, işlerinde başarılar dilerim.»

TAHRİKÇİLER TEVKİF EDİLDİ

Zonguldak olaylarını körükleyen ve işçinin iş boykotu yapmasına sebep olan tahrikçiler, 10 Şubattan sonra tevkif edilmeğe başlamıştır. Haklarında kovuşturma açılanların adedi 14 kişi olup bunlardan 11 kişi tevkif edilmiştir.

Bir çoğu TİP üyesi olan ve söz-

leşme yapmağa yetkisi bulunmayan sendikanın üyesi bulunan tahrikçiler şunlardır :

Mehmet Alpdündar, Ruşen Yaraş, Yavuz Demir, Rifat Özsoy, Hasi Özdemir, Salim Yalçın, Sabahattin Kusun, Ali Kusun, Remzi Durmuş, İbrahim Nuhoglu ve Yılmaz Saltuk.

Sanıklar, beyenneme dağıtmaktan, işçiyi tahrik etmekten ve gösteri ve yürüyüş kanununa muhalefet etmekten yargılanacaklardır.

KONGRELER

TÜMTİS GENEL KURULU YAPILDI

Türkiye Motorlu Taşıt İşçileri Sendikası (TÜMTİS) nın 13 üncü Genel Kurulu 22-24 Ocak günleri Bursa'da Ahmet Vefik Paşa Devlet Tiyatrosu salonunda yapılmıştır. Kongrede Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy, Mali Sekreter Senetör Ömer Ergün, Sendika ve Federasyon başkan ve yönetici-

leri ile kalabalık bir delege topluluğu hazır bulunmuştur.

Genel Başkan Mehmet İnhanlı'nın konuşması ile açılan Genel Kurul, üç gün büyük bir ilgi ile izlenmiş söz alan delegeler yurt ve işçi sorunları üzerinde önemle durmuşlardır.

İnhanlı açış konuşmasında, Türk sendikacılığının kısa bir tarihçesini yaptıktan sonra «Türk sendikalarının bugünkü mevkilerini sağlamaları, takdir edersiniz ki kolay olmamıştır. Sendikaların işçi hayatı üzerinde gerçek anlamda rol oynayabilmesi için her türlü engellere göğüs germeleri gerekir. Türk sendikacılığı şimdiye kadar çetin mücadeleler vermiş ve bu sayede bugünkü güç ve kuvvetini bulmuştur» demiştir.

Daha sonra konuşan İstanbul Milletvekili ve Millet Meclisi Çalışma Komisyonu Başkanı Kaya Özdemiroğlu, hükümetin işçi politikası üzerinde durmuş komisyon çalışmalarını hakkında bilgi vermiştir.

SEYFİ DEMİRSOY'UN KONUŞMASI

Konuşmasına Mecliste çıkan kavgalardan duyduğu üzüntüyü belirterek başlayan Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy daha sonra şunları söylemiştir:

«Liyakatli idareciler elinde teşkilâtlar yükselir. Kamuoyunda, mil-

Türkiye Motorlu Taşıt İşçileri Sendikası (TÜMTİS) nın 13. Genel Kurulu geçtiğimiz ay içinde Bursa'da yapılmıştır. Resimde delegeler ve kongre divanı Bursa'da Atatürk Anıtına çelenk koyarken görülmektedir.

Olaylardan ders alabilmek

Bundan tam üç yıl önce yayınlanan Türk-İş dergisinin kapağında bir şiir yer alıyordu :

«Kara akar Zonguldağın deresi,
Yüz karası değil, kömür karası,
Böyle kazanılır ekmek parası.»

Bu sayımızın kapağında da aynı mısraları görüyorsunuz. Çünkü üç yıl önceki olaylar, gene tekrarlanmış, ama bu sefer basiret hakim geldiği için, bu sayfa kan dökülmeden kapanmıştır.

Geçen ay Zonguldakta meydana gelen olaylar, idarenin geçmişin acı tecrübelerinden ders aldığını göstermiştir.

Olaylar sırasında, polisin çok üzücü olaylara yol açabilecek büyük müdahaleleri olmamıştır denilebilir. Hele olay yerine asker gönderilmesi gibi çok hatalı bir yola gidilmemiştir. Bunu basiretin bir zaferi olarak selamlıyor ve bu tutumun bütün idare adamlarına örnek olmasını temenni ediyoruz. Bundan alınacak ders büyüktür. Görülmüştür ki, müdahalenin yaratacağı tepki, müdahale olmayınca, yerini, kısa zamanda sukunete bırakmıştır.

Bu, işin bir yönüdür.

Zonguldakta üç yıl önce aynı olaylar olmuştu. O zaman da olayların asıl nedeni belirtilmiş, geçen süre içinde ilgililer devamlı olarak uyarılmıştı. Ne var ki, uyarmalar hiç fayda vermemiş, aksine, Kömür işletmesi yöneticileri, adeta bu olayların meydana gelmesi için ortam hazırlamışlardır.

Üç yıl önce Zonguldak'ta, sendikacılığı kendi çıkarları için basamak sayan bir adam, sendikanın başından uzaklaştırılmıştı. Bu zat, o sıralarda bir tevirat makinesi halinde, tahrik kampanyasını yürütmüş ve sonuçta, bilinen olaylarla karşılaşmıştı.

Aradan geçen süre içinde aynı zat, bir de sendika kurmuş olarak, aynı şekilde işçinin arasına girmiş, üç yıl önceki oyunları tekrarlamaya başlamıştır. Ve işin tuhafı, bu zat desteği işçiden değil, işletme yöneticilerinden görmüş, tahrik kampanyası, gözler önünde cereyan etmiştir.

Türkiye Maden İşçileri Federasyonu ilgilileri uyarılmış, Zonguldak Maden İşçileri Sendikası ilgilileri uyarılmış, ama ne var ki, «işçi ikiye bölünürse, sendika kuvvetsiz kalır, toplu sözleşme görüşmelerinde işletme güçsüz bir sendika ile işçiye hiçbir hak tanımadan anlaşılabilir» anlayışına kapılmış işletme yöneticileri bu uyarmaları dinlememişlerdir.

Bu olayların nedeni burada düğümlenmektedir : İşçiye, hakkını vermemek için girişilmiş basit oyunların çıkar sağlamak için herşeyi göze almış bir maceraperest tarafından istismarı...

Bundan mutlaka bir ders almak gerekir.

İdare adamları, iki yıl öncenin olaylarından ders alabilmişlerdir.

Kömür işletmesi yöneticileri de hiç olmazsa bu olaydan ders almayı bilirler, işçi hakkını vermemek için basit hesapların esiri olmaktan kurtulurlarsa, doğru yolu seçmiş olurlar.

let önünde gerekli puanı ahrlar. Türkiye'de 20 yıllık sendikacılık hareketi vardır. Fakat bunun 15 yılı, işçi haklarından yoksun olarak geçmiştir. Şimdi toplu sözleşme ve grev hakkı ile donatılmış sendikalar, işçiye, memleket sanayiine hizmet etmektedir. Elde edilen bu hakları muhafaza etmesini ve iyi kullanmasını bilmezsek bu haklar elimizden alınır»

AŞIRI İSTEKLERDEN KAÇINILMALIDIR

Türk-İş Başkanı Demirsoy aşırılık konusu üzerinde de durmuş

«Aşırılıklar, kısıntı yapmayı davet eder. Sendikacı çekişmeleri, liderlerin birbirleri ile mücadeleleri, haklar üzerinde kısıntı yapmak isteyenlere imkân sağlar. Muhtar sendikacılığın değerini bilmemiz gerekir. Sendikacı demek, istediğini yapar demek değildir. Bu memlekette, Cumhurbaşkanından, dağdaki çobanına kadar herkes sorumlu. Lüğünü bilerek hareket etmek zorundadır. Sendikacılık çekişmeleri yüzünden sendikacılığımıza gölge düşürmemeliyiz. Ölçsüz isteklerle işçinin kemikleri üzerinde saltanat

kurmak isteyenlerin sonları iyi olmamıştır. Bundan mutlaka kaçınmak gerekir.»

Türk-İş Başkanı, hür sendikacılık ve demokrasi konusu üzerinde önemle durmuş, Türk-İş olarak aşırılığa izin verilmediğini, Türk-İş'in gayesinin bir bardak su da fırtına koparmak olmadığını, hür ve güçlü sendikacılıktan kimse korkmaması gerektiğini söylemiş ve şöyle demiştir :

«Hür sendikalarla, rejim ve demokrasi yan yana mütalaa edilir. Sendikalar demokrasinin temel ta-

TÜMTİS 13 üncü Genel Kurulu delegeleri konuşmacıları izlerken.

şıdır. Demokrasi ile idare edilme-
yen memleketlerde insanların ahi-
ra bağlı hayvanlardan farkı yok-
tur. Kafası ve kalemi ipotekli olan-
lar müesseselere, şahıslara, değerle-
re saldırıyorlar, gerçekleri inkar e-
diyorlar. Gayelerinin tahakkuk ettir-
mek için yapmadıklarını bırakmı-
yorlar. Fakat onlara (Dur) diyecek
müesseseler elbette vardır. Bu mü-
esseselerin başında sendikalarımız
gelir, Komünistlerle, aşırı sağda
olanlar sendikaları sevmeyiz. Ba-
karsınız aşırı sağda olan basınla,
aşırı solda olan basın bir noktada
birleşir, onların hedefi bellidir.
Kendi ideolojilerine ulaşabilmek
için yapmayacakları yoktur. Fakat
sendikalar buna mani olacak güçte-
dirler. Metodları basit çamur atıp
iz kalması için «işçi haini» diyor-
lar, Ama bütün bunlar bizim temiz
mazimizde iz bırakmayacaktır.»

Türk-İş Başkanının konuşmasın-
dan sonra çalışma raporu üzerinde
tenkidler yapılmış delegelerin ko-
nuşmalarından sonra da seçimlere
geçilmiştir.

Mehmet İnhanlı yeniden Genel
Başkanlığa, Hüseyin Pala Genel
Başkan vekilliğine, Osman Zeki,
Demirel Genel Sekreterliğe, Hüse-
yin Keser Mesul Muhasipliğe ve

Halis Davulcu da Eğitim Başkanlı-
ğına seçilmişlerdir.

SAĞLIK - İŞ 4 üncü GENEL KURULU

ürkiye Sağlık İşçileri Sendi-
kası (SAĞLIK-İŞ) nın Dör-
düncü Genel Kurulu, 4 Şubat'ta İs-
tanbul'da yapılmıştır.

150 delegenin katıldığı genel ku-
rul, Mustafa Başoğlu'nun bir ko-
nuşması açılmıştır. Başoğlu, teşki-
latlanma çalışmalarının olumlu bir
seviyeye yükseldiğini belirttikten
sonra, «Bağımsız ve güçlü sendi-
kalar sadece mensuplarının hak
ve menfaatlerini korumakla kal-
mazlar, ayrıca işyeri ve işçi hu-
zuru temin, namuslu sermayeyi
koruma, işverimini arttırma, yurt
sorunlarını çözümüleme, üyelerini
ve halkı eğitim, uyarma gibi hizmet
ler de ifa ederler» demiş, işçi kuru-
luşlarının görevlerine değinmiştir.
Sendikalar çalışmalarından da söz e-

den Başoğlu bu konuda şöyle de-
miştir :

«Her türlü haksızlık ve istismara
karşı olan sendikalar hareket, yurdu-
muzda oldukça yeni olmasına rağmen,
kısa zamanda büyük merha-
leler katetmiş, verimli çalışmalar
yapmıştır. Türk İşçi Hareketinin
yegane ve gerçek temsilcisi olan
Türk-İş, işçi ve halk sorunlarının
çözümlemesinde söz ve karar sa-
hibi olacak nitelikte güçlüdür. Sen-
dikamız teşkilatlanmada olduğu
kadar, diğer konularda da Türk İş-
çi Hareketinin imkanları nisbetin-
de maddi ve manevi katkılarda bu-
lunmuştur.»

PARTİLERÜSTÜ POLİTİKA

Genel Başkan Mustafa Başoğlu,
partilerüstü politikaya da değinmiş
ve Türk-İş ve ona bağlı kuruluşla-

Sağlık-İş Genel Başkanı
Mustafa Başoğlu

rın bugüne kadar takip etmekte
olduğu politikanın yurt ve işçi ya-
rarına olduğunu söyleyerek şöyle
demiştir :

«Sendikalar ve siyaset son günler
de en çok münakaşası yapılan ko-
nular arasındadır. Kanaatimize gö-
re, sendikalar partilerüstü politika
yolundan ayrılmamalıdır. Par-
tiler içi politika, sendikaları böler.
artması gereken güçleri azaltır.
Herhangi bir partinin uydusu veya

kolu halinde yapılacak çalışmalar işçiye faydalı değil, zararlı olur.»

Mustafa Başoğlu, daha sonra, vergi kaçakçılığının önlenmesi, tefecilik, emek istismarı, yıkıcı cereyanlara karşı konulması konularına da değinmiş, sağlık işkolunun sorunları üzerinde de durarak konuşmasını sona erdirmiştir.

Genel Kurulda bulunan Metal-İş Federasyonu Başkanı İstanbul Milletvekili Kaya Özdemiroğlu, Meclis çalışmalarını açıklamış, işçi milletvekillerinin işçi davaları için partilerüstü bir politika izlediklerini söylemiş «Davamız sizin rahata kavuşmanızdır» demiştir.

Türk-İş Birinci Bölge Temsilcisi Nejat Karacagil de genel işçi sorunları üzerinde yaptığı konuşmalarından sonra seçimlere geçilmiş, Genel Başkanlığa Mustafa Başoğlu, Başkanlar Kuruluna da, Abdullah Uzunel, Çetin Kaya, Hasan Turhan, Hasan Hüseyin Koç ve Hilmi Aydın seçilmiştir.

Elde ettiğimiz hakları koruyacağız

Geçtiğimiz ayın ortalarında yapılan Türkiye Baraj, Enerji, Su ve Sulama İşçileri Sendikasının Dokuzuncu Genel Kurulunda bir konuşma yapan Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy «Elde ettiğimiz işçi haklarını korumaya kararlıyız» demiştir.

Sendikaların güçlerini kullanırlarken, sorumluluklarını unutmıyacaklarını bildiren Türk-İş Başkanı Demirsoy, sendikaların partilerüstü politika ile güçleneceklerini ifade etmiştir.

Demirsoy, işçinin partizanlık yoluna sokulmaması gerektiğine de değinerek şöyle demiştir :

«Haklarla beraber sorumluluklar da vardır. Ucuz kahramanların kahramanlığı çabuk söner. Biz elde ettiğimiz işçi haklarını koruma-

Türkiye Su-İş Sendikasının Dokuzuncu Genel Kurulu geçtiğimiz ay içinde İstanbul'da Belediye Sarayında yapılmıştır. Kongrede bir konuşma yapan Türk-İş Başkanı Demirsoy «Elde ettiğimiz hakları koruyacağız» demiştir. Resimde Genel Kurul çalışmalarını izleyen konuklar ve delegeler.

ğa kararlıyız. Bir memlekette sendikacılığa çekişmeler girerse, sendikacılık dejenere olur. İşçi sorumluluğunu bilmeli, partizanlık yoluna sapmamalıdır.»

Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy, Türk İşçi Hareketinin, büyük bir hizmet ve sorumluluk duygusu içinde olduğunu ve yurt kalkınması için elinden geleni yapmakta adeta yarış içinde bulunduğunu hatırlatmış «Bizim milleti sokağa dökmek aklımızın köşesinden geçmez» demiştir.

Demirsoy, işçinin eğitimi üzerinde önemle durulması gerektiğine işaret ettikten sonra konuşmasını şöyle bitirmiştir.

«Türk işçisi hiç bir hükümetin uydusu değildir. Partiler her şekküllü elleri altında görmek isterler. Ancak sendikalar partilerüstü hareket ettikleri müddetçe güçlü olurlar. Güçlü sendikalardan ne hükümet, ne de işveren korkar, güçlü sendika demokrasisinin de koruyucusudur. Sendikacılığın hedefi Türkiye'de sefil insan görmemektir.»

Deri - İş Sendikası kongresi yapıldı

Deri-İş Sendikası 14 üncü Genel Kurulu 25 Şubat'ta İstanbul'da yapılmış, Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy, Türk-İş Mali Sekreteri Senatör Ömer Ergün, Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem, eski milletvekilleri Çimse-İş Başkanı Hasan Türkay, Metal-İş Başkanı Kaya Özdemiroğlu, Tes-İş Başkanı Enver Turgut ve Mustafa Ertuğrul ile sendikacılar hazır bulunmuşlardır.

Genel Kurulda ayrıca, Türk-İş başkanı Seyfi Demirsoy'un sendikacılık hayatında 20 yılını doldur-

Türkiyede bir İşçi Bankasının kurulması konusu şimdiye kadar bir çok defalar ortaya atılmış ve üzerinde çeşitli fikirler ileri sürülmüştür.

İşçi Bankasının kurulması gerçekten faydalı olacak mıdır? Bu bankanın hayatîyetini devam ettirecek şartlar mevcut mudur? Bu ve buna benzer soruları bu yazımızda çözmeye çalışacağız.

Öncelikle, Türkiyede İşçi Bankasının kurulmasının neden luzumlu olduğu sorusunun incelenmesinde fayda vardır.

Bugün Türkiyemizde işçilerin kısa vadeli iskonto ihtiyaçlarını direkt olarak karşılayacak banka veya diğer bir ekonomik kuruluş yoktur. Uzun süreli krediye ihtiyaç gösteren konut politikası, Sosyal Sigortalar Kurumunca ve bir banka aracılığıyla yürütülmeye çalışılmaktadır.

İşçilerin kısa vadeli borç para almalarını sağlayacak güçlü bir teşekküllerinin bulunmaması, işçilerimizin para temini konusunda çeşitli yollar aramalarına sebep olmaktadır. Yoksa bir işçi herhangi bir bankaya gidip «Ben işçiyim. Paraya ihtiyacım var. Bana iskonto muamelesi yapın» diyememekte, bu imkandan mahrum bulunmaktadır.

Bu durum sadece basın kartına sahip gazeteciler için değişiktir. Gazeteciler, basın kartı sahibi bir kefil bulunmak suretiyle Basın İlan Kurumundan 1.000.— liraya kadar nakit para alabilmekte ve bu parayı her ay maaşlarından kesilen miktarlarla ödemektedirler. Ancak belirttiğimiz gibi Basın İlan Kurumu kredilerinden sadece basın kartı sahibi basın işçileri yararlanabilmektedirler.

Bundan çıkaracağımız sonuç şudur :

Üzerinde duracağımız ikinci nokta, kurulmasına Türk-İş tarafından karar verilen ve üzerinde hazırlıklar yapılan İşçi Yardımlaşma Kurumu (İYAK) ile, iş-

İŞÇİ BANKASI

çi Bankası arasında kurulacak ilişkidir. Gerçekten bu iki teşekkülün kurulması halinde, işçi'nin sorunlarından büyük bir kısmı, daha ziyade maddiyatla ilgili büyük bir kısmının halli kolaylaşacaktır. İşçi bankası İYAK için iyi bir destek, İYAK'ta işçi bankası için iyi bir yardımcı teşekkül olacaktır. Bu işbirliği iki teşekkülün de olumlu bir çalışma düzeyinde ilerlemelerinde etken olmaya kafi gelecektir.

Konuyu buraya getirmişken bankaların kaynakları üzerinde bir nebze durmanın faydalı olacağı görüşündeyim.

Bilindiği üzere bankalar kredi yaratan müesseselerdir. Bu krediyi yaratabilmek için de, mevduata ihtiyaçları bulunmaktadır. Bankaların mevduat kaynakları ise üç ana bölümde toplanmaktadır :

— Tasarruf Mevduatları

— Ticari Mevduat

Olaylar

ması dolayısıyla jübilesi de yapılmıştır.

Genel Kurul Başkanlık divanına, Teksif Genel Başkanı Şevket Yılmaz, ikinci başkanlıklara, Ges-İş Başkanı Osman Soğukpınar ile Genel-İş Başkanı Abdullah Baştürk, sekreterliklere de Türk-İş Birinci Bölge Eğitim Müdürü İbrahim Uluç ile Deri-İş Eğitim Müdürü Cemil Gider seçilmiştir.

MUSTAFA ŞAHİN'İN KONUŞMASI

Genel Başkan Mustafa Şahin, Genel Kurulu açış konuşmasında, Türk sendikacılık hayatının kısa bir tarihçesini yapmış, 1952 yılında kurulan Konfederasyonun, sen-

dikacılık alanında çığır açtığını ve işçinin yurt ekonomisi ve sosyal hayatında etkili olduğunu toplu sözleşme düzenine girdikten sonra bunun olumlu sonuçlarının alındığını söylemiştir.

Mustafa Şahin, konuşmasında, Türk Anayasasının öngördüğü reformların yapılması gerektiği üzerinde de durmuş, sömürücü emeller taşıyan yabancı sermaye ile mücadele edilmesini, toprak reformunun yapılmasını, yeraltı servetlerimizin millî bağımsızlık içinde işletilmesini, asgari ücretlerin insan haysiyetine yaraşır bir seviyeye çıkarılmasını, tefeciliğin önlenerek kooperatifçiliğin geliştirilmesini istemiştir.

ÇALIŞMA BAKANININ KONUŞMASI

Daha sonra konuşan Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem, asgari ücret yönetmeliğinin Mart ayı içinde çıkarılacağını açıklamıştır. Yönetmeliğin asgari ücretlerin tespitinde bazı yenilikler getirdiğini belirten Çalışma Bakanı, sosyal adalet giden yollardan birinin de asgari ücretten geçtiğini söylemiştir. Ali Naili Erdem, Türkiye'nin sür'atle bir gelişme içinde olduğunu anlatmış «Bu bizim ölçülerimiz içinde iyi ve mükemmel, bu hızı daha da arttırmak her ideal sahibinin hedefi olmalıdır» demiştir.

Orman, tarım ve sanayi işçilerini ücret yönünden karşılaştıran Er-

Yazan :

**AYÇETİN TULGAR
İKTİSATÇI**

— Resmi Mevduat

Bu kaynaklar kurulması düşünülen İşçi Bankası yönünden, kısa bir incelemeye tabi tutulacak olursa, bankanın bu bakımdan şanslı olduğu ortaya çıkacaktır.

Vadeli ve vadesiz tasarruf mevduatlarının işçi bankasında toplanmasına engel hiçbir husus yoktur. Aksine Türkiyemizde mevcut yüzlerce sendikanın paralarının tek bir bankada toplanması, oldukça önemli bir yekun tutacaktır. Ayrıca işçi tasarrufları, bankanın kendi çalışmasıyla her zaman bankaya kanallı edilebilecektir. Bu, bankaların bugünkü rekabet düzeni içinde yürütülecek bir husustur.

Durum ticari mevduat bakımından da ümit vericidir. İşçi Bankasının kurulacak piyasaya girmesi, ticari hayatın gelişmesine kendi çapında yararlı olacaktır. Ayrıca bankanın, tüccar ve sanayicilerin kredi

ihtiyaçlarını karşılar bir duruma gelmesi banka-İş adamı ilişkilerini artıracak ve dolayısıyla işçi Bankasının ticari mevduat oranını artıracaktır. Bu cümleden olarak Sosyal Sigortalar Kurumunun elinde bulunan nakit paranın İşçi Bankasına yatırılması ve zaman zaman sanayicilere verilen kredilerin işçi Bankasına verilmesi bankanın gelişmesinde ve kredi ihtiyaçlarının karşılanmasında faydalı olacaktır.

Kurulacak bir İşçi Bankasının resmi mevduat yönünden durumu da hayli şans göstermektedir.

Ancak İşçi Bankası kurulmasına karar verilen, en küçük noktaların dahi ihmal edilmeyip incelenmesinde, ince elenip sık dokunmasında fayda vardır. Bir bankanın iyi çalışmayıp tasfiyeye uğramasının, ekonomi yönünden etkisi büyük olmaktadır. Bunun geçmişte acı örnekleri vardır.

Bankaların birer itibar müessesesi oldukları dikkate alınarak, kuruluş kararının buna göre verilmesi ve her yönüyle iyi işleyen bir teşekkülün kurulması na gayret edilmesi gerekmektedir.

Bütün bu hususlar göz önüne alınarak, kurulacak bir İşçi Bankası hem kendi sahasında bir boşluğu dolduracak hem de ekonomimizin gelişmesi yönünden faydalı olacaktır. Ancak yukarda da değindiğimiz gibi iyi bir organize şarttır.

Ayrıca kurulacak bir İşçi Bankasının yurt dışında çalışan yüzbinlerce işçimizin tasarruflarının daha iyi değerlendirilmesi bakımından psikolojik yönden de etkili olacağını, gözden uzak tutmamak lazımdır.

İşçi Bankasının kurulmasından önce, isim üzerinde de iyice durmak faydalı olacaktır. Bu cümleden olarak akla gelen ilk isim «EMEKBANK» olacaktır. Tabii ki bu konu bankacılık tıknığına göre iyice incelenip, ondan sonra karara bağlanabilecek bir konudur.

Olaylar

dem. sanayi kesimindeki işçilerin öteki kesimdeki işçilere oranla daha çok ücret aldıklarını söylemiş «Ücret konusunda karamsarlığa düşmemeniz gerekir» demiştir.

Erdem konuşmasını şöyle sona erdirmiştir:

«Emek ve sermaye dengeli olarak ele alınmalıdır. Hükümet olarak bunları dengeli kılmak mecburiyetindeyiz. Bizim ölçülerimiz Türkiye'nin ve Türk milletinin menfaatidir.»

**ECEVİTİN
KONUŞMASI**

Genel kurulda konuşan eski Çalışma Bakanı Bülent Ecevit de

«Hür sendikacılık demokrasinin ayrılmaz unsurlarından biridir» demiştir.

Demokrasiyi topluma yararlı kılmak bakımından sendika liderlerinin en az politik liderler kadar sorumluluk taşıdıklarını söyleyen Ecevit, Türkiyede bilinçli bir sendika lideri kadrosu bulunduğunu bildirmiştir.

Ecevit, faşizmin ve komünizmin ancak hür sendikacılıkla önlenileceğini de anlatmış, toprak reformunun gerçekleşmesiyle işsizliğin de giderilebileceğini belirterek şöyle demiştir.

«Toprakta adaleti sağlamak yalnız sosyal adaleti değil, ilâhi adaleti de sağlamaktır.»

DEMİRSOY KONUSUYOR

Aynı toplantıda konuşan Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy, Türk-İş'in, işçinin temel haklarını gerçekleştirdiğini ve bu haklara gölge düşürülmiyeceğini söylemiş «Yürürlükteki rejimi korumakta kararlıyız» demiştir.

(Seyfi Demirsoy'un jübilesi dolayısıyla yaptığı konuşma diğer sütunlarımızdadır.)

Çalışma raporunun görüşülmesi ve dileklerden sonra seçimlere geçilmiş, Mustafa Şahin Genel Başkanlığa, Kemal Subaşı ve Nedim Gürkan İkinci Başkanlıklara, Adnan Gürkule Genel Sekreterliğe ve Musa Yeşil Genel Mali Sekreterliğe yeniden seçilmişlerdir.

S. Demirsoy'a jübilesinde çiçek takılırken...

SENDİKACILIKTA 20 YIL...

Demirsoy'un sendikacılıkta
20 yılını doldurması
münasebetiyle İstanbul'da
bir tören yapıldı

«20 yıldır sendikacı olarak işçilerden gördüğüm iltifatla kendilerinin ve aziz milletimizin hizmetindeyim. Bana güvenenleri mahcup çıkarmadım. Meslektaşlarımla birlikte ifa ettiğimiz hizmetler takdirle karşılanmıştır. İşçinin itimadı ile ve sadece ondan aldığımız güçle çalıştık. Başarımız işçilerimizindir. Onlara hakir gözle bakanlar olmuştur. Bugün işçinin yurt kalkınmasındaki büyük payını, toplum içindeki müstesna mevkiini tanımada herkes bir yarış içindedir.

Sendikacılık çileli meslektir. Her türlü eziyetini, cefasını bilerek mesleğimizde Türk işçisinin sosyal güvenliğini sağlamak, çalışma şartlarını daha iyiye götürmek hedefimiz olmuş ve olumlu sonuçlar alınmıştır. Eserlerimiz konuşur haldedir. Sendikacılık bu yönü ile eziyetli meslektir. Zira (İnsanın insana hizmeti hizmetlerin en hayrılısidir) felsefesi yatar sendikacılıkta, Biz bu anlayış içindeyiz. Sendikacılığımızı güçlü hale getirerek şahsiyetini kabul ettirdik, işçinin temel haklarını gerçekleştirdik. Sorumluluğumuzu biliyoruz. Haklarımıza da gölge düşürmemeğe kararlıyız. Türk-İş güvenilen, inanılan bir müessese haline gelmiştir. Türk-İş işçinin her şeyidir. Türk sendika hareketinden endişe edenlerin aldandıklarını, muhtelif vesilelerle kendilerinden duymuşumdur. Türk sendikacılığı rotasındadır. Memlekete, halde olduğu kadar istikbalde de hizmetler ifa edeceğinden asla şüphem yoktur. Aziz Milletime ve işçi arkadaşlarımıza saygılar, teşekkür ederim.»

Sendikacılık hayatında 20 yılını dolduran Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy'un jübilesi, 25 Şubat'ta İstanbul'da yapılmıştır.

Deri-İş Sendikası tarafından düzenlenen jübilede ilk konuşmayı Deri-İş Başkanı Mustafa Şahin yapmış, Demirsoy'un çalışma hayatını kısaca belirttikten sonra, «Bugüne kadarki davranışı, inancı, meselelere vukufu, çalışanlara ve insanlara sevgisi yönünden sendikal alandaki çalışması tüm, sendikacılar için örnek teşkil etmiştir. İleri batı demokrasilerinde olduğu gibi, yurdumuzda da 20 yıl sendikacılığa her şeyini veren arkadaşlarımızın azimlerini, feragatlerini ve hizmetlerini kutlamak bizler için bir görevdir. Bu meslekte 20 yılını dolduran sendikacı kardeşlerimin de bu hizmetlerini, Seyfi Demirsoy'un şahsında minnet ve şükranla anmak isterim» demiştir.

Daha sonra büyük tezahürat arasında mikrofona gelen Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy'un boynuna bir çiçek demeti takılmış ve armağan verilmiştir.

Demirsoy delege ve konuklara hitaben bir konuşma yaparak şöyle demiştir :

Ömer Ergün

Ömer Ergün'ün Çalışma Bakanlığı bütçesi hakkında Senatodaki konuşması

Sosyal ve ekonomik sahada çalışanlarla çalıştırılanlar arasındaki ilişkileri düzenlemekte, Çalışma Bakanlığına mühim görevler düşmektedir.

Bu hizmetlerin önemi ilk bakışta kolayca anlaşılacak cinsten değildir, görünüşüne kapılıp bu Bakanlıkta görev almak kolay gibi görünse de işin içine ve derinliğine girdikçe güclüğü anlaşılır.

İnsanlar arasında, hakka ve hukuka dayanır bir sistem kurmak devletin en başta gelen görevidir. Toplum hayatı içinde emeğinden başka dayanağı olmayan insanları, yarınanından emin kılmak, sosyal güvenliklerini sağlamakla olur.

Hayat boyunca, işçisi de, işvereni de, daima daha çoğunu kazanmak istemiştir. Bu değişmez tabiat kanunu içinde hakkı aramak

ve haklıyı korumak, birini diğeri ne ezdirmemek görevi daha çok devlet mekanizması içinde Çalışma Bakanlığının işi olmuştur. Bu bakımdan çalışma hayatını mevzuat yolu ile olduğu kadar teşkilâtile de denetimi altında bulundurmaya zorundadır. Bu bir bilgi ve kadro işi olduğu kadar bir para işidir de.

Önce birisi üzerinde duralım.

Çalışma Bakanlığı kadrolarında işini bilen ve beceren çok kıymetli elemanlar bulunmasına rağmen yeteri kadar eleman olmaması yüzünden aksayan hizmetler bulunmaktadır.

ORGANİZASYON BOZUKLUĞU

Mevzuat çalışmaları çok dar kadro ile yapılmakta, istatistik malûmatları derleyen ve araş-

tırma Çalışma Bakanlığı Bütçesi geçtiğimiz ay içinde Millet Meclisinden sonra Cumhuriyet Senatosunda da görülmüş ve kabul edilmiştir.

Bütçenin Cumhurbaşkanlığı Kontenjan Senatörleri grubu adına tenkidini Türk - İş Mali Sekreteri Senatör Ömer Ergün yapmıştır.

Ömer Ergün'ün bütçe hakkındaki konuşması aynen aşağıdadır :

tırılan büro hizmetleri ise yok denecek derecede azdır.

Her ne kadar son günlerde sendika sayısı 1300 rakkamı ile ifade ediliyorsa da, bu rakkamın sıhha-tundan emin olmaya imkân yoktur.

Kadrosuzluk ve organizasyon bozukluğu yüzünden öteden beri Bakanlığın sendika sayılarını tespit-te dahi güçlük çektiği bir gerçektir.

Faaliyetlerini tadil etmiş veya fesih olmuş pek çok sendikalar varmış gibi listelerde görüldüğü olmuştur.

Bu yönüyle dahi Bakanlık daha teknik çalışmalara gitmek için kadrolarını takviye etmeye ve teşkilâtını yeni baştan düzenlemeye ihtiyacı duymalıdır.

Hükümet değişiklikleri, Bakan değişimleri bu çalışmalara yenilik getirmiş değildir.

İş hayatımıza yeni yeni mevzuatlar girdi, yenilikler geldi. Yalnız Çalışma Bakanlığının mali gücü değişmedi. Bilgi ve kadro işi üzerindeki sözümlü para işiyle bitirmek istiyoruz.

Çalışma Bakanlığının kadrolarında çalışmaların, kendisine bağlı Kurumlarda çalışanlardan daha az ücret alması Bakanlık kadrolarına yeni memur alınmasını güçleştirmekte veya kaliteli elemana sahip olması pek kolay olmamaktadır.

Bakanlıktaki işlerin ağırlığı, daha çok emektar personelin üzerin-

ÖMER ERGÜN'ÜN SENATODAKİ KONUŞMASI

de olduğu görülür. Maddi bakımdan tatmin edilmedikleri için personelin gözü başka yerlerde.

Hükümetin bu aksaklıklara bir an önce el koyması zaruridir. Kıscası yılan hikâyesine dönen personel kanunu bir an önce çıkarılmasıdır.

BAKANLIĞIN MALİ GÜCÜ ZAYIFTIR

Çalışma Bakanlığının 1968 yılı bütçesi, yeni kadrolarla organizasyonunu takviye edebilecek karakteri zayıftır. Bir önceki yıla nazaran 3.157.710 lira artışı ile 1968 bütçesi 31.319.788 TL. dir.

Bu artış yabancı ülkelerde kurulan ve kurulacak olan çalışma müşavir ve ataşeliklerinin personel ve sair masraflarını karşılayacak miktarın biraz fazlasıdır.

Bakanlığın mali gücü yalnız devlet bütçesine dayanmamaktadır. İş güvenliği teşkilâtı masrafları, personelinin ücretleri Sosyal Sigortalar tarafından karşılanmaktadır.

Bakanlığa bağlı Kurumların yarımlarını bir dereceye kadar normal karşılayabiliriz. Daha çoğunu Kurumlardan beklemek, kurumları yapmaya mecbur olduğu hizmetlerden alıkoymak demektir.

Sosyal Sigortaların varlıklarının koruyucusu en başta Bakanlık olmalıdır. Aksi takdirde müdahale yeni müdahalelere yol açar.

BAKANLIKLARARASI KOORDİNASYON

Çalışma Bakanlığı aynı zamanda Bakanlıklararası koordinasyonu temin edebilecek bir fonksiyona sahiptir.

Bütün Bakanlıklarla önemli ilişkileri vardır, veya önemli ilişkiler kurmalıdır.

1 — İşsizliği önlemek için sana-

yileşme yolunda Sanayi ve Enerji Bakanlığına,

2 — Yurd dışındaki işçilerimizin sosyal güvenliği yönünden Dışişleri Bakanlığına,

3 — Dış ticarette kotaların tanziminde ve sıhhatli bir fiat politikası üzerinde Ticaret Bakanlığına,

4 — Sağlık hizmetlerinin koordinasyonu bakımından Sağlık Bakanlığına,

5 — Henüz % 40 okuyup yazımdan nasibini almamış vatandaşların, işçilerin eğitimi yönünden Milli Eğitim Bakanlığına,

6 — Mesken işlerinin planlanmasında ve sosyal sigortaların yaptırımlarının değerlendirilmesinde, şehirlerimizi tanınmaz hale getiren sokağı, cadde diye plânlayan, ölçüyü şaşırın, imarcılara, tratuvarlara yaya kaldırımlara tecavüz eden inşaatları önleyemiyen, şehirleri taş yığını haline getiren belediyele-re, şehirleri parktan geniş caddelerden mahrum eden trafiğe tıkanıklık veren, büyük küçük şehirlerimizde, daima yayılan gecekondu davası üzerinde İmar İskân Bakanlığına,

7 — Türkiyede istikrarlı bir ücret ve para politikası yönünden, yurd dışındaki işçilerimizden intikal eden dövizlerin dış seyahat ödemeleri uğruna israf edilmemesi istikametinde Maliye Bakanlığına,

8 — Çalışanların emeklerinin değerlendirilmesi ve daha iyi imkân-lara ulaşması için, devletin elinde-ki mevcut sanayi tesislerinin daha verimli ve kârlılık prensibi istikametinde işletilmesinde, bu milyarlık müesseselerde sık sık umum müdür ve yönetici değişikliğinin millete ne kadar pahalıya mal olduğunu, işleri ne derece kösteklediğini diğer Bakanlıklara anlatılması yönünden Çalışma Bakanlığının bu

Bakanlıklara söyleyecek sözü olma-lıdır.

Gelişmiş dünya devletleri içinde Çalışma Bakanlığının önemli yeri vardır.

Yeni Anayasamız bu Bakanlığın hakiki fonksiyonunu ortaya çıkarmış olmasına rağmen, Hükümet içinde Bakanlık imkânları yine de dar tutulmaktadır.

ÇALIŞMA DÜZENİ

1961 Anayasası Çalışma Bakanlığının görevlerini daha da arttırmıştır. 40 ncı maddesinden 50 sine kadarı Çalışma hayatımızı en çok ilgilendirenidir. Yenilikler getirmiştir, çalışma hayatımızı güçlü kılmış, iş hayatından nafakasını temin edenlere güven getirmiştir.

Milletçe ufkumuz dünya görüşümü-z genişlemiştir. Bu tarz ifade şekli, hemen hürriyetlerden yok-sun bir rejimle irtibatlanmamalıdır. O rejimin insanlığın iyiliğine olmadığını biliyoruz. Bu yolda ders edinmeye de ihtiyaç duymuyoruz.

Burada kastettiğimiz görüş mon-taj sanayiyle ilgilidir. Bu sanayi kolunun, imalât sanayiini iyiden i-yiye baltaladığını, işsizliği arttırdığını memleket servetini dışarıya a-kıttığını biliyoruz. Yurda faydası olan ve fayda getiren kazancı nis-petinde devlete vergisini veren ku-ruluşların, sermayenin ve özel te-şebbüsün yanındayız.

1961 Anayasası çalışanı devletin gözetimi altına almakla, bir iş gü-cü ve sanayileşme piyasası yaratma hedefini de gütmüştür.

Ayrıca sosyal güvenliğin bir ica-bı olan çalışma düzenini getirmiş, işçi ile işveren arasında toplu iş sözleşmesi yolunu açmıştır.

Beş yıllık tatbikatın neticeleri endişe verici olmamış, işçi ve işve-ren ilişkilerinde iyi niyetin ve va-

ÖMER ERGÜN'ÜN SENATODAKİ KONUŞMASI

tanseverliğin daima hakim olduğu müşahade edilmiştir.

Raporlarda zikredildiği gibi 1966 yılında 2462 işyerinde çalışan 308 825 işçi için toplu iş sözleşmesi yapılmış, ancak 41 iş yerinde ortalama 36.5 gün süren grev olmuş greve 11.300 işçi katılmıştır.

Çalışma barışının bozulmaması yolunda tarafların aşırı hassasiyet gösterdiğine, bu hassasiyetin böylesine devam edeceğine de inanıyoruz.

Hükümete intikal etmiş ve aracılığı da benimsenmiş ihtilâflı konular bir greve sebebiyet vermiyecek zaman içinde halledilmiştir. Sürenin uzaması halinde konunun bir çıkmaza sürüklendiği gerçektir.

İŞÇİ KURULUŞLARININ ÖNEMİ

Son günlerde sendikal faaliyetler üzerindeki söylentilere kapılarak hemen hüküm vermek istemiyoruz. Sendikalarımız milli kuruluşlarımız arasında çok mühim yer işgal eder. Memleketin yüksek menfaatleri üzerinde son derece aşırı hassasiyetleri de vardır. Diğer kuruluşlara iyi örnekler verecek bir yol üzerinde oldukları kanaatimizi muhafaza ediyoruz.

Görevlerini kötüye kullananları her cemiyet içinde görmek mümkündür.

Teşekkülleri şahsi çıkarları uğruna istismar ve suistimal edenleri tasvip etmiyoruz. Ciddi kuruluşlar bu gibileri er geç tasfiye eder.

Bu güne kadar sendikalarımız daima milli birliğin yanında, bozguncuların karşısında olmuşlardır.

Memleketin sanayileşmesi, ekonomimizin gelişmesi yolunda üzerlerine düşen görevleri ehliyetle yerine getireceklerinden şüphemiz yoktur.

BUGÜNE KADARKİ ÇALIŞMALAR

Şimdi de Bakanlığa bağlı kurumlar üzerinde sözümüz olacaktır.

Bakanlığın 1960 dan bu yana dar kadroları içinde yaptığı çalışmalarını olumlu karşılıyoruz.

1) 274 sayılı Sendikalar Kanunu ile 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunu üzerinde işçi ve işveren teşekküllerince tadilinde ittifak gören maddelerinin hükümet görüşü şeklini alarak Meclise bir an önce intikal ettirileceğinden eminiz.

2) 931 sayılı İş Kanununa göre çıkarılması icap eden tüzüklerden bir kısmının yürürlüğe girmesi yolunda bakanlık çalışmalarını takdir eder geride kalan tüzükler üzerinde Bakanlığın var olan çalışmalarının bir an önce sonuçlandırılmasını ve kanunun emrettiği 1 yıllık süre içinde, Danıştaya gönderilerek tüzüklerin tamamının yürürlüğe sokulmasını arzuluyoruz.

3) Kolay işlerden olmamakla beraber Tarım İş Kanun tasarısı üzerindeki çalışmalara son bir şekil verilerek kanunlaşması geciktirilmemelidir.

4) Çalışma Bakanlığı teşkilât Kanun Tasarısı üzerindeki çalışmalar çabuklaştırılmalıdır.

5) İkinci Beş Yıllık Plân dönemi içinde çıkarılması öngörülen İşsizlik Sigortası kanun tasarısının hazırlanmış olduğunu, bu tasarı üzerinde yapılacak son çalışmaların sonucu işçilerin kıdem tazminatını ortadan kaldırıp kaldırmıyacağı üzerinde Bakanlık görüşünü öğrenmek isteriz.

6) Çalışma hayatı içinde işçi-memur problemi halledilmediği için konu, bir kısım grevlerin de kaynağı olmaktadır.

Bazı kanunlarla ilgili veya 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığına dahil olmak veya genel bütçeden ücret almak, bugünkü tatbikat içinde memur vasfı için kafi ve geçerli bir unsur değildir.

Memur ve işçi ayırımı üzerinde ciddi çalışmalar yapılmalı işçi ve memur tefriki kesin olarak belirlenmelidir.

Kolay olmamakla beraber işçi ve personel sendikalarına kimlerin girebileceği yolunda bilimli çalışmalar yapılmalı bu iş aydınlığa çıkmalıdır. Bu yüzden anlaşmazlıklar kuruluşlara çok pahalıya mal olmakta ve lüzumsuz sendika kurulumlarına gidilmekte veya mevcut kılınılmaktadır. Üye hangi sendikaya gireceğini kestirememekte ve sendika enflasyonu biraz da bu yüzden meydana gelmektedir.

Asgari ücretlerin tespiti yeni İş Kanununa göre 5 işçi 5 işveren 5 devlet daireleri tarafından seçilecek komisyon marifetile bir merkezden yapılacak tespitlerde, uluslararası kazanılmış tecrübelerden faydalanılarak, döküman teşkil edecek unsurlar yurt gerçeklerine en uygun hale getirilmelidir. Aksi takdirde bilimsiz ve olumsuz çalışmaların neticesi ortaya çıkacak asgari ücretler, karışık ve içinden çıkılmaz olan ücret düzeyini daha da bozacaktır.

Ülkemizde birbirinden farklı en karışık işlerden biri de memur, işçi ücretlerinde takip edilegelen yanlış politika olmuş, nedenleri üzerinde duran çıkmamıştır. 1950 den bu yana bu hatalı ücret politikası devam etmektedir. Son avans Kanunu da bunlardan biri olmuştur. Bu yüzden bilerek, bilmeyerek emekli sandıklarının malî bünyesi tahrip edilmiştir.

ÖMER ERGÜN'ÜN SENATODAKİ KONUŞMASI

Vermeden almak aklın alacağı işlerden değildir.

ÜCRET POLİTİKASI OLMALIDIR

Kamu sektöründe görev alanlara çeşitli zamlar yapılmaktadır. Böylesine bir ücret politikası hatalıdır. Hükümetin bu durumu önlemesini temenni ederken Meclis olarak bizim de bu çeşit zam teklif ve tasarılarına karşı çok titiz davranmamız gerektiğini kaydetmek isteriz. Devletin bir ücret politikası olmalıdır. Asgari ücretin yurt gerçeklerine uymayanı değil hakikisi tespit edilmelidir. Ondan sonrası işçi ücreti toplu iş sözleşmesi yolu ile memur ücretleri de kanun yolu ile bir nizam sokulmalı herkes eline geçecek ücretin hakikisini bilmelidir.

Çocuk zammı sosyal yardımları gibi değişmez unsurlar işçi, memur tefrik etmeden yeknesak hale getirilmelidir.

Sosyal düzende ücretler arasında mesafe anormal olmamalıdır. İşveçte ücretler arası fark 3 ilâ 4 misli civarındadır. Türkiye'den bu seviyeye inmek imkânsız olmakla beraber durum düzeltilmelidir.

Yıllar yılı ortada kalan TC Devlet Demiryolları ve Limanları İşletmesi İşçileri Emekli Sandığı ile Askeri Fabrikalar Tekaüt ve Muavenet Sandığının Sosyal Sigortalar Kurumuna devir tasarısını benimseyeni Sayın Bakan olmuş ve meclise intikalinin sağlamış bu suretle tasarının kanunlaşmasına vesile olmuştur. Kendisine bu mesaisinden dolayı teşekkür ederiz.

Bu Kanunda görülen noksanlığın ayrı bir Kanunla düzeltilmesi için da Sayın Bakanın aynı derecede ilgi göstereceğinden eminiz.

864 sayılı kanuna göre dış ülke-

lere tayin edilecek müşavir ve atasözlere temsil kabiliyetlerinin yanında, işçiye yakın düşecek onun meselelerini kendine iş edinebilecek ciddi gayretli bilgili kişilerden olması hususunda Bakanlığın gösterdiği hassasiyeti yerinde buluruz.

BAKANLIĞA BAĞLI KURULUŞLARIN ÇALIŞMALARI

İş ve İşçi Bulma Kurumunun dar imkân ve kaynaklarıyla yapmaya zorunlu olduğu görevleri arasında en çok göze batanı, dikkati çeken, dış ülkelere gönderilen işçiler taşkil eder.

Müracaatçısı çok, fakat müracaatçısına iş bulmakla, hizmet götürmekte güçlükler daha çoktur. Memleket gerçekleri buna imkân vermemektedir.

İşsiz iş sahibi kılmak hizmetin en hayırlısıdır. Bu tempo ile Kurum plasmanları memnun edici seviyeyi uzun zaman bulamayacaktır. Bu sanayileşmeye ve yatırımlara bağlıdır.

Yurt içinde işsizliği, yurd dışına işçi göndermekle, doğum kontrolunu tatbik etmekle önlemek en kolay gözükenidir.

Doğumu yasaklar, bir kısım vatandaşları da dışarıya gönderirsek işsizliğin önünü almış oluruz. Espirimiz tabi hatalıdır.

Önemli olan zenginliklerle dolu yurdumuzda daha çok insanı barındırmak, beslemek ve refahını temin etmektir.

Biz yıllarca bu işin zorunu değil kolayını benimsediğimiz için kalkınamıyoruz. Bunun için dünya milletlerinin iktisaden hep gerisinde kalıyoruz.

Diğer taraftan yabancı ülkelere gönderilen işçilerin bir eğitime tabi tutulması hususunda önceki düşüncelerimiz devam etmektedir.

Okuyup yazmadan nasibini almamış olanların gittikleri ve dilini dahi bilmedikleri yabancı ülkelere bilgi edinmesi pek o kadar kolay olmasa gerek. Bu nevi vatandaşlarımızın gurbet elde çeşitli doktrinlerin tesiri altında kalabileceğini de düşünmek ve buna karşı tedbirli olmak lâzımdır.

Yabancı ülkelere gönderilecek işçiler hareketlerinden önce en az 5-10 gün olsun eğitimden geçirilmeli gideceği yer hakkında ve o memleketle yapılan sosyal güvenlik anlaşmaları, o çeşit memleketin çalışma hayatı örf ve âdetleri üzerinde bilgiler verilmelidir. Kurum nendense bu yoldaki tavsiyelerimize iltifat etmemektedir.

Gider ayak işçiye nasihat şeklinde sözler söylenmesini ve eline bir kaç broşür verilmesini yeterli bulmamaktayız.

Dış ülkelerde de atasözlükler yolu ile işçilerin eğitimleriyle ilgilenilmesini temenni etmekteyiz.

Kooperatifçiliği teşvik eder bir usulle yabancı ülkelere gruplar halinde işçi gönderilmesini iyi bir buluş olarak karşılıyoruz.

Türk işçisi bu hallerile dahi yurt dışında yüzümüzü ağırtmaktadır.

Bütün bu acemiliklerine rağmen randıman veriyor, kendisi kazanıyor, kendisinden bir kaç misli de işvereni kazandırıyor.

Bu neden Türkiye'de olmuyor? Nedenleri üzerinde durmak araştırmalar yapmak, araştırmaları yurdun yararına sunmakta Kurumların, hükümetlerin bir görevi olsa gerek.

Kurumun iş gücünü sanayi içinde eğitimi ve mesleğe yöneltme çalışmaları inkitaya uğramışa benzetilmektedir.

Bir duraklama veya yavaşlama Bakanlıklararası görüş ayrılığın-

ÖMER ERGÜN'ÜN SENATODAKİ KONUŞMASI

dan ileri geliyorsa, Çalışma Bakanlığının kısa zamanda bunu halletmesini temenni etmekteyiz.

Kurumun dar kadro ve mali kaynaklarıyla hizmetlerini yaptığına kaniyiz. Hakiki fonksiyonu işsizlik sigortasının tatbikatta geçmesiyle ortaya çıkacaktır.

SOSYAL SİGORTALAR KURUMU

Milyarlık müesseselerimizin başına geçen ve her geçen yıl mali kaynakları artan bu teşkilât henüz daha fonlarından tam bir ödeme devresi içine girmediğinden aktüarya hesapları üzerinde fikir yürütmeyi erken buluruz.

Bununla beraber Kurum her ihtimali hesaplayarak kaynaklarını iyi kullanmaya mecburdur. İdari masraf limitleri, milletlerarası ölçüleri aşmıştır. Tedbirleri üzerinde durulduğu ve alınmış tedbirleri olduğuna kaniiz. Çünkü ayda 250 lira ihtiyarlık ödeneği ile bu günün şartları içinde geçinmek zorunda olanların geçimlerini kolaylaştırmak ilk hatıra geleni olmalıdır.

Sigorta fonlarından iş ve işçi bulma hizmetleri ve Çalışma Bakanlığı iş güvenliği teşkilâtı için yılda 15 milyona yakın veya fazla bir ödeme yapılmaktadır.

Buna işçi çocuklarının okutulması için de ayrılan 15 milyonu ilâve edersek 30 milyon liraya çıkmaktadır.

İleride sigorta fonlarından daha büyük gediklerin açılmasından endişeleniyoruz.

İşçi çocuklarının okutulmasının karşısında değil, bilakis teşvikçisiz. Bu görev sigortadan ziyade daha çok hükümetin işi olmalıdır.

Sigorta kaynakları yeterli ise; ön-

ce 250 lira olan aylık ihtiyarlık ödeneği arttırılmalıdır. Bundan sonra ihtiyarlık ödeneğine esas olan 10 yıllık devrenin en üstünü olan yedi yıllık ücretinin % 50 si nispetinde ödenek tahsisi % 55 veya % 60 a çıkarılması üzerinde durulmalıdır. Görünüşte % 50 nispet 7 yıllık maaş tutarının ortalaması olduğundan son aldığı maaşın ancak % 30 — % 40 kadarı eline geçmektedir.

Sigortalı ücretini 7 yıl devamlı aynı almalıki, % 50 si üzerinde ihtiyarlık ödeneği eline geçebilsin. Sigorta daha çok gayesi istikametinde işçiye hizmet ve nimet götürmelidir.

Sigorta sağlık hizmetlerinde idari aksaklıkların azalacağı ve giderilebileceği ümidi ile çalışmalarını başarılı buluyoruz.

Memleket safında kurulan ve yayılan modern hastahane ve sağlık tesislerinin ikmalinde, başlanların bir an önce hizmete sokulmasında gösterilecek gayretin yanındayız.

İlaç tedarikinin sigortaya çok pahalıya mal olduğu gerçeği gün ışığına çıkmıştır. Eczacı, çok ve kolay para kazanmanın yolunun sigortadan geçtiğini öğrenmiştir. Eczanelerin ilaçları dahi etiketlemeye müşkülât göstermekte olduğunu ciddi kaynaklardan edindiğimiz bilgiye dayanarak ifade ediyoruz.

Var evi, kerem evi deyip Sosyal Sigorta imkânlarının israfının karışındayız.

Daha çok çalışanı, emekliyi, yaşlıyı dulu yetimi düşünmeye mecburuz.

Montaj sanayi neviden kurulan ilaç fabrikalarının yanında milli ilaç sanayiinin kuruluşuna Sigorta öncülük yapmalıdır.

Anormal olan ilaç fiyatlarında denge en kolay bu yoldan kurulabilecektir.

Diğer taraftan Sosyal Sigortalar, Emekli Sandığı gibi mali kaynakları olan kuruluşlar, devletin garantisi altında sanayi yatırımlarına gitmelidirler. Bu nevi yatırımlarda zarar olursa bunu devlet karşılamalı ve katkıda bulunmalıdır. Bu yolda atılacak bir adım memleketin sanayileşmesini çabuklaştıracaktır.

Yalnız emlak yatırımlarına bağlı ve dört elle sarılı kalmakta büyük faydalar görmüyoruz. Sanayi tesisleri kurulursa bu tesislerde binlerce işçi çalışacak sigorta primi ve devletin geliri artacak hem devlet bir kaç koldan vergisini alacak, hem de işsizliğin önü alınacaktır.

Parayı, taş a toprağa yatırmanın dışında da durulmalıdır. Kalıplaşmış fikirlerin devamlı müşterisi olmamalıyız. Bu bir teşkilât işi ise teşkilât kurulmalıdır. Mevzuat işi ise mevzuat hazırlanmalıdır.

Sosyal Sigortalar teşkilat kanunu da bir an önce çıkarılmalıdır.

Sosyal Sigortalar, fonlarıyla memleketin sanayileşmesine ve iktisadi kalkınmasına bu haliyle dahi büyük katkıda bulunmaktadır.

Bu yıl yatırım bankasına 16 milyon 800 bin lira kredi kanallı edecektir. Devlet sanayide kalkınmayı yalnız çeşitli kurum ve sandıkların Yatırım Bankasına atacağı fonlara bağlarsa kalkınma hızlı olmayacak demektir.

Yukarıdaki düşüncelerimiz istikametinde bu şeklin en iyi yol olduğuna kani değiliz. Bir kısım imkânların iyi değerlendirilmemesinden endişe duyarız.

Haberler

Tütün Müskirat Federasyonu Tekel ile işkolu toplu iş sözleşmesini imzaladı

Türkiye Tütün Müskirat Gıda ve Yardımcı İşçileri Sendikası Federasyonu ile, Tekel Genel Müdürlüğü arasında işkolu düzeyinde toplu iş sözleşmesi geçtiğimiz ay içinde yapılmıştır.

40 bin işçinin yararlandığı üçüncü dönem toplu sözleşme ile saat ücretlerine 60 kuruş zam yapılmış, bunun 30 kuruşunun bu yıl, 30 kuruşunun da gelecek yıl ödenmesi kararlaştırılmıştır. 1 Eylül 1967 gününden itibaren yürürlüğe girmiş bulunan sözleşme ile, fazla mesailer, ikramiye ve kıdem farkları bu tarihten itibaren geçerli sayılacak, ayrıca Tekelde muvakkat çalışıp ayrılmış bulunan işçiler de zam farklarından yararlanabileceklerdir.

Sözleşmeye göre, bugüne kadar 190 kuruş olan yemek ücreti, pişirme ve hazırlama gibi masraflar hariç olmak üzere 225 kuruşa çıkarılmış, işçi ücret bareminin kademeleri de 100 kuruş olarak yukarı kaydırılmıştır. Bunun yanı sıra, liyakat ve diğer zamanlar da kabul edilmiş ve 5 ve 7 kuruş olmak üzere yükseltilmiştir.

Sözleşme ile sosyal yardımlar da sağlanmış ve 300 lira olan ölüm yardımı 500 liraya, evlenme yardımı 150 liradan 250 liraya yükseltilmiş, 15 yılını dolduran işçilere birer jübile yapılması kararlaştırıl-

mış ve 15 yıllık işçilere yarım maaş ikramiye bir sandık tekel mamulü, 20 yıllık işçilere birer maaş ikramiye, 25 yıllık işçilere de 3 maaş ikramiye verilmesi, ölen işçinin yerine karısı ve çocuğunun alınması ile her yıl 250 gün çalışan işçilere, eskiden olduğu gibi 10.15 kuruş hizmet zammı verilmesi kararlaştırılmıştır.

Sözleşmeden sadece Federasyon üyesi işçiler yararlanabileceklerdir.

Sözleşmenin imzalanmasından sonra bir demeç veren Federasyon Başkanı İbrahim Denizci, «Üçüncü dönem toplu iş sözleşmesi ile altı yıl içinde işçilerin saat ücretlerinde 150 kuruşluk bir artış sağlanmıştır. Tekel işçisi feragatle çalışmakta, işvereni kazanmakta ve hakkını almaktadır.» demiştir.

TEKSİF'İN TOPLU SÖZLEŞMELERİ

Teksif; geçtiğimiz ay içinde, 4 işyerinde işkolu ve 8 işyerinde de işyeri düzeyinde toplu iş sözleşmesi yapmıştır.

Üçüncü dönem toplu iş sözleşmesi yapılan işyerleri, Gaziantep Şubesi bölgesinde Altınkoza İplik

Fabrikası, Önder Yün İplik fabrikası, Birel İplik Fabrikası, Aydın'da Tavas Kollektif şirketi, Şahinler Kollektif Şirketi, Süleyman Candal Pamuk Çırcır Fabrikası, Uğur Pamuk Çırcır Fabrikası, 48 Nolu Aydın Pamuk Tarım Satış Kooperatifi, 113 Nolu Atça Pamuk Tarım Satış Kooperatifi, İstanbul Topkapı Şubesi bölgesinde Kemancı Mensucat Kollektif Şirketi ile Pimta İmalât ve Ticaret Anonim Şirkettir.

12 işyerindeki toplu sözleşmelerle, işçilere ücret artışı ve yeni sosyal haklar sağlanmıştır.

GENEL-İŞ'İN TOPLU SÖZLEŞMELERİ

Genel-İş Sendikası Şubat ayının ilk haftasında, Kuşadası ve Bolvadin belediyeleri bünyesinde bulunan üyeleri adına iki toplu iş sözleşmesi imzalamıştır.

İşçilere yeni sosyal haklar ve ücret artışı sağlanan toplu sözleşmelerde ayrıca, işçi yapı kooperatifi için belediyelerin arsalarından da yararlanması hakkında bir madde konmuştur. Sözleşmede çalışma saatleri 8 saat olarak kabul edilmiş, asgari ücretler de vasıflı işçiler için 20 lira, vasıfsızlar için de 12.50 lira olarak düzenlenmiştir.

Sözleşme ile sendikalı işçilerin günlük ücretlerine 150 kuruş zam ve 10 lira çocuk zammı sağlanmıştır.

PETROL-İŞ'İN YENİ TOPLU SÖZLEŞMESİ

Petrol-İş Sendikası, Likidgaz Dağıtım ve Endüstri Şirketinin Mersin ve Kartal'daki işyerlerini kapsamına alan toplu iş sözleşmesini geçtiğimiz ay içinde imzalamıştır.

3 yıl süre ile yürürlükte olacak sözleşme 1 Ağustos tarihinden itibaren uygulanacak ve bu tarihten itibaren birikmiş ücret zamları, yıllık izin ücretleri 23 Nisan'da ödenecektir.

İş güvenliğini sağlamak yönünden de taraflar arasındaki uyuşmazlıkları çözümlemek üzere bir Komite kurulması kabul edilmiş, işten çıkarma tamamen bu kurula bırakılmıştır. Sözleşme ile işçilerin günlük ücretlerinde 625 kuruş zam olmuştur.

Besin-İş Sendikası tarafından Erzurumda uygulanmakta olan greve katılanlar görülyor

BESİN.İŞ GREVİ DEVAM EDİYOR

Besin-İş Sendikasının Ocak ayı içinde Erzurumda dört etmek fabrikasında başlattığı grev, devam etmektedir.

Doğu Ekmek Fabrikaları Limited Şirketinin dört fabrikasında iki aydan beri yürütülen grev, hâdisesiz geçmekte ve işçiler haklarının alınmasına kadar direnmekte kararlı olduklarını bildirmektedirler.

İşveren, grevin devamı karşısında anlaşma yolunda bazı hareketlere girişmişse de, bu konudaki toplantılara katılmamıştır. Besin-İş Genel Başkanı Demirhan Tuncay, grev süresince Erzurumda bulunmaktadır.

ŞARK LİNYİTLERİ İŞLETMESİNDE GREV

Şark Linyitleri İşletmesinde çalışan, Doğu Anadolu Maden İşçileri Sendikasının üyesi 170 işçi, haklarını almak amacı ile geçtiğimiz ay içinde greve başlamıştır. Grevle ilgili olarak sendika Başkanı Avni Özden «Grevimiz Türk-İş'in muvafakati ile başlamıştır. Grevci işçilerimize kumanya gönderilmektedir. İşçi ücretleri de ödenmektedir. Haklarımızı sonuna kadar savunaçağımızın bilinmesini isteriz» demiştir.

TÜMTİŞ KONYADA GREV İLÂN ETTİ

Türkiye Motorlu Taşıt İşçileri Sendikası, işkolu düzeyinde devam ettirdiği toplu iş sözleşmesi görüşmelerine katılmayı reddeden, Konya Belediyesi Otobüs İşletmesinde, geçtiğimiz ay içinde grev ilân etmiştir.

40 işçinin katıldığı grev 14 Şubat günü başlamış ve sendika, hakların alınmasına kadar devam edeceğini açıklamıştır. Grevle ilgili bütün tedbirler alınmış ve Otobüs İşletmesinin grev kırıcılığı yapması önlenmiştir.

DENİZCİLİK BANKASINDA GREV YAPILACAK

Türkiye Liman, Dok ve Gemi Sanyai İşçileri Sendikası (DOK, GEMİ-İŞ) onarım işkolunda Denizcilik Bankası ile bir süredir devam etmekte olan toplu iş sözleşmesi görüşmelerinde, evvelki toplu sözleşme ile işçiye verilmiş olan hakların kaldırılmak istenmesi ve ücret konusunda anlaşmaya varılamaması sonucu 600 işçi greve zorlanmaktadır.

Dok, Gemi-İş Sendikası bu konuda yayınladığı bildiride; Denizcilik Bankasının ve hükümet üyelerinin çeşitli yerlerde verdikleri teminata rağmen, görüşmelerde ters yönde bir görüşü kabul ettirmek istemeleri ve onarım işkolunda asgari ücretin kabul edilmek istenmemesini yermiş, Anayasanın işçilere tanıdığı hakkının doğduğunu açıklamıştır. Sendika, durumu hükümete bildirdiğini ve olumlu sonuç alınmadığı takdirde, greve gideceğini ilân etmiştir.

GES-İŞ'İN PROTESTOSU

Türkiye DSİ Enerji, Su ve Gaz İşçileri Sendikası (GES-İŞ) Parlamento üyelerine birer bildiri göndererek, Sayıştay Genel Kurulunun, şehir ve kasabaların belediye hudutları ve belirli görev alanı için, de geçici olarak görev yapanlara asıl istihkaklarına ek olarak aylık veya ücret tutarlarının yüzde otuzundan fazla olmamak üzere bir

tazminat ödenmesini öngören kararını Maliye Bakanlığının uygulamamasını protesto etmiştir.

Bildiride, Maliye Bakanlığınca Hatay Valiliğine gönderilen bir yazıda «Sayıştayca alınmış bulunan kararın dayandığı prensibe Bakanlığımızca iştirak edilmemektedir» denildiği belirtilmiş, sonradan çeşitli saymanlıklara da aynı yolda yazılar gönderildiği bildirilerek şöyle denmiştir:

«Uzun bir süre Sayıştay Genel Kurulu kararına uygun bir surette ödemeler yapılırken, Maliye Bakanlığının aksi görüşteki mütalâasını alan bazı sorumlu saymanlarca ödemeler durdurulmuştur. Maliye Bakanlığının sebep olduğu bu durum, uygulanmasını ve devlet hazinesinden yapılan ödemeleri tamamen sorumlu saymanların inisiyatifine terkedilmiş keşmekeş bir hale getirmiştir.»

YURDA DÖNEN İŞÇİLER İÇİN YENİ BİR KOLAYLIK

Maliye Bakanlığı yurda gelecek işçilerimizin «vize» konusunda karıştırdıkları zorluklardan birini daha kaldırmıştır. Buna göre, iki defa yurda izinli gelecek olan işçiler dönüşlerinde vize için Emniyet Genel Müdürlüğü ilgili servislerine uğramıyacak, bu işlem, İş ve İşçi Bulma Kurumu şubelerince yapılacaktır. Kurum şubeleri işçilerin pasaportlarına «yurd dışına çıkabilir» kaydını koyacaklar ve bu yeterli sayılacaktır.

ŞEKER-İŞ'İN SEMİNERİ

Şeker-İş Sendikasının 1968 yılı eğitim programlarından ilki olan işkolu seviyesindeki seminer 5 Şubat'ta Türk-İş Genel Merkezinde yapılmıştır.

Şeker-İş Sendikasına bağlı 17 şube ve İstanbul temsilciliğinden 52 ve Türkiye Şeker Sanayi İşverenleri Sendikasından 5 kişinin katıldığı seminer altı gün devam etmiş, Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç ile Şeker-İş Sendikası Genel Başkanı Sadık Şide birer konuşma yapmışlardır.

Metal-İş Federasyonu tarafından düzenlenen «Sanayi işyerlerinde çalışanların sağlığı ve güvenliği» konulu seminer geçtiğimiz ay yapılmıştır. Resimde semine-re katılanlar görülmektedir.

Metal-İş Federasyonu "Sanayi işyerlerinde işçinin sağlığı ve güvenliği" semineri düzenlendi

Metal-İş Federasyonu tarafından düzenlenen «Sanayi işyerlerinde çalışanların sağlığı ve güvenliği» konulu seminer geçtiğimiz ay içinde Sosyal Sigortalar Kurumu salonunda yapılmıştır.

Seminerin açılış konuşmasını yapan İşçi Sağlığı Genel Müdürü Orhan Arıncı, işçi sağlığı ve iş güvenliği merkezi kurulması için yapılan çalışmalar hakkında bilgi vermiş, bu iş için 7,5 milyon lira ödenek ayrıldığını açıklamıştır.

Metal-İş Federasyonu Başkanı Kaya Özdemiroğlu da, işçi sağlığı ve işgüvenliği konularının önemine değinmiş, bu alandaki çalışmaların olumlu sonuçlar verdiğini bildirmiştir.

İşgüvenliği müfettişi Şahap Ergüder, batılı ülkelerin işçi sağlığı ve işgüvenliği konusundaki çalışmalarını anlatmış, Amerikada, bu alandaki aksaklıklar yüzünden yılda 219

milyon insan-işgücü kaybedildiğini, bunun 730 bin işçinin devamlı çalışmasına eşit olduğunu söylemiştir.

Basın kuruluşları Basın iş kanunu için ortak bildiri yayınladı

Basın mesleğinde çalışanla çalıştıranlar arasındaki münasebetleri tanzim eden kanunun bazı maddelerinin değiştirileceği hakkında Turizm ve Tanıtma Bakanı Nihat Kürşat tarafından yapılan açıklama üzerine basın kuruluşları ortak bir toplantı düzenlemişlerdir.

Türkiye Gazeteciler ve Basın Sanayii İşçileri Sendikası (BASIN-İŞ) Türkiye Gazeteciler Sendikası (TGS), Ankara Gazeteciler Cemi-

yeti, İstanbul Gazeteciler Cemiyeti, İzmir Gazeteciler Cemiyeti, Parlamento Muhabirleri Derneği, Türkiye Spor Yazarları Derneği ve Türkiye Fikir İş Sendikası yetkililerinin katıldığı toplantıda, 212 sayılı kanunla fikir işçilerine verilmiş olan hakların geri alınmak istenmesi görüşülmüş ve bir ortak bildiri yayınlanarak basın kuruluşlarının bu konudaki görüşü kamuoyuna duyurulmuştur.

Bildiride, basın kuruluşlarının direnme hakkını göstereceği kesinlikle belirtilmiş ve bu konuda güçbirliği yapılacağı açıklanmıştır.

Bildiri şöyledir :

Toplantıya katılanlar, Basında çalışan fikir işçilerinin haklarını güvenlik altına almış bulunan 212 sayılı kanununun değiştirileceği şeklindeki beyanı Turizm ve Tanıtma Bakanı sayın Nihat Kürşat'ın kişisel bir teşebbüsünden öteye geçmediği inancında birleşmişlerdir. Temsilciler hükümetin programında fikir işçileri ve bütün çalışanlara tanınmış hakları daha da geliştirmeyi vaadettiğini ve Başbakan sayın Süleyman Demirel'in geçen hafta içinde «işçilere verilen hiç bir hak geri alınmayacaktır» teminatını verdiğini göz önüne alarak, bu kaniya varmışlardır.

Turizm ve Tanıtma Bakanı Sayın Nihat Kürşat bir gazetenin sahibidir ve 212 sayılı kanunun fikir işçilerine sağladığı hakları gazetesinde çalışanlara tanımamaktadır. Sayın Kürşat, taşıdığı bakanlık sıfatını, kendisi gibi şikâyetçi olan bazı gazete sahiplerinin de teşviki ile fikir işçileri aleyhine kullanmak istemektedir. Bakanın, sahibi olduğu «Ege Ekspres» gazetesindeki fikir işçileri ile değiştirmek istediği kanunun sağladığı haklar dolayısıyla mahkemeye intikal etmiş pek çok anlaşmazlığı bulunduğu tesbit edilmiştir.»

Dünyadan Haberler

Amerikan sendikacılık hareketinin prensip mücadelesi : Bakır grevi...

Amerikanın can damarı olarak vasıflandırabileceğimiz elektrik enerjisi nakil hatlarından, Ay'a ilk insanı ulaştırmak için yapılan feza çalışmalarına ve Vietnamda harbe iştirak edecek jet uçaklarına kadar birçok sektörü etkileyen bakır grevi, altı aydan beri devam etmektedir.

Kuzeydoğuda, kışların beş ay sürdüğü Montana eyaletindeki açık bakır madenleri; birçok metal ile alışım halinde, günlük hayatta, sanayide ve tıpta çok kıymetli bir yarı işlenmiş madde olarak kullanılan bakır'ın, en ucuza mal edildiği yer olmaktadır. Açık bakır ocaklarında, başta dünya çapına dev şirket

Amerikan Bakır grevi devam ettiği sürece New-York limanında bekleyen bakır, Tahmil Tahliye işçilerinin bu grevi desteklemeleri ile kamyonlara yükletilmemektedir. Tahmil Tahliye işçileri, «böylece bakır işçilerine duyduğumuz sempatiyi ilân ediyoruz.» demektedirler. Resimde, New-York limanında bekleyen bakır külçeleri görülmektedir.

Koppers olmak üzere, üç büyük ve altı küçük şirket, 60.000 işçi çalıştırmaktadır. Bu işçiler ise, 26 ayrı sendika etrafında örgütlenmişlerdir.

Bakır işkolunda artan kârı ve 1967 yılında % 5 artan hayat pahalılığını göz önüne alan 26 sendikaların yöneticisi, geçen yıl başlayan toplu sözleşme görüşmelerine, geçmiş yıllara oranla ayrı bir tutumla, ortaklaşa oturmuşlardır. Böylelikle, bir çeşit işkolu düzeyinde toplu pazarlık niteliği kazanan görüşmeler uzun süre devam etmiş ancak ve ücretler çalışma şartlarında değişiklik ile sözleşmenin yürürlük ve sonuçlanması tarihlerinde anlaşmaya varılmamıştır. Bütün sendika üyelerinin oybirliği ile aldıkları kararlar başlayan grev, işverenlerin katı durumu karşısında uzamıştır.

Aynı işkolundaki sendikaların bir arada toplu sözleşme çağrısında bulunmalarına karşı olan işverenler, bu prensip için mücadeleye atılmışlar ve sonuna kadar daya-

Amerikan Deniz Adamları Milli Sendikası Başkanı Joseph Curban (solda) ile Liman Tahmil Tahliye İşçileri Sendikası Başkanı Thomas W. Gleason, sendikalarının bakır grevini desteklediklerini belirten basın toplantısında, Atlantik ve Meksika körfezlerinde Amerikaya sokulmak üzere bekleyen bakırın sokulmasına mani olacaklarını belirtmişlerdir. Curban «Bakır grevini desteklediğimizi kesinlikle belirtiyoruz» demiştir.

narak, 26 sendikanın işbirliği ve dayanışmasını parçalamayı amaç edinmişlerdir. Diğer işverenlerin de bakır şirketlerini desteklemeleri üzerine, Montana eyaletinde başlayan mücadele, bir anda sendikacılığın dayanışma prensibinin işverenler karşısında ne dereceye kadar dayanabileceğinin denenmesi halini almıştır.

GREV BİZİMDİR

Sendikacılığın temel ilkelerinden birinin, işverenler tarafından bu şekilde bir denemeye tabi tutulması üzerine, duruma Amerikan İşçi Sendikaları Konfederasyonu (AFL-CIO) müdahale etmiştir. 7-13 Aralık 1967 tarihlerinde Miami şehrinde yapılan AFL-CIO 7. Genel Kurulunda söz alan Başkan Meany, «Amerikan sendikacılık hareketi, istemediği bir mücadeleye itilmektedir. İşverenlerimizin sendikalara karşı takındıkları tavrı, bizleri gelecek için endişeye sevketmektedir. Montana Bakır grevi, bu tutumun en son bir örneğini teşkil eder. Grev artık bütün Amerikan sendikacılığının, bizim, grevimiz olmuştur.» demiş ve bütün milli sendikaları yardıma davet etmiştir. Genel Kurul, 20 dakika içinde 525 bin dolar (yaklaşık olarak 5.5 milyon lira) maddi destek sağlamıştır. Bu desteğe, AFL-CIO ile mücadele halinde olan Amerikan Otomobil Sendikası (UAW) 50.000 dolar, (yaklaşık olarak yarım milyon lira) ve Konfederasyondan ihraç edilmiş Sürücüler sendikasının da 25.000 dolar (Yaklaşık olarak 250.000 lira) ile katkıda bulunması, bakır grevinin artık Amerikan sendikacılığının mücadelesi haline geldiğinin açık bir delili olarak gösterilmektedir.

Grevin altı aydan fazla bir süre uzaması ve bütün sendikacılığın grevci işçileri maddî ve manevî bakımdan desteklemesi ve Başkan Johnson'un taraflara baskısı sonucunda, taraflar arasında bir yumuşama olmuş ve görüşmeler dört hafta evvel başlamıştır. Görüşmeler sonucunda, vasıflı işçilere saat başına 1.13 dolarlık ve 40 hafta evvelinden uygulanmak üzere; vasıfsız işçilere ise 36 hafta evvelinden uygulanmak üzere saat başına 75 dolarlık ücret zammı verilmiştir. Sendikaların üzerinde en fazla dur-

dukları, gelecek toplu sözleşmelerin aynı tarihte yürürlükten kalkması konusu da, işverenlerce kabul edilmiştir. Grevde bulunan 26 sendika üyesinin onayından sonra yürürlüğe girecek sözleşmeyi, Amerikan Çelik İşçileri Sendikası onaylamıştır.

Diğer sendika üyelerinin de yakın bir gelecekte sözleşmeyi onaylaması beklenmektedir. Böylelikle, Amerikan sendikacılığı, son yıllar içinde giriştiği en büyük mücadeleyi kazanmış olmaktadır.

AVUSTURALYA İŞ MAHKEMESİ, METEL İŞÇİLERİ GREVİNİ YASAKLADI

Avusturalya İş Mahkemesi, 8 Şubat günü verdiği bir karar ile, 3.000 işyerini kapsıyan ve 100.000 den fazla metal işçisinin katıldığı grevi yasaklamıştır. Mahkeme ayrıca ücretler konusunda greve giden beş mahalli Metal İşçileri Sendikasını, karara uymadıkları gerekçesi ile 150.000 TL. ceza ödemeğe mahkûm etmiştir.

NORVEÇ İŞÇİLERİ ULUSLARARASI DAYANIŞMA FONUNA KATKIDA BULUNACAKLAR

Norveç İşçi Sendikaları Konfederasyonu (LO), gelişmekte olan ülkelerde özgür sendikacılığın kurulmasına yardım amacıyla Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU) tarafından kurulan Uluslararası Dayanışma Fonuna, 1968 yılı içinde 300.000 kron (Yaklaşık olarak 3.2 Milyon TL) katkıda bulunmağa karar vermiştir.

Konfederasyonun bu kararına paralel olarak, LO'ya üye milli sendikalarda, Norveç Dayanışma Fonuna, 150.000 kron (yaklaşık olarak 1.6 milyon TL.) ile iştirak kararı almışlardır. Milli Merkez LO emrinde bulunan Norveç Dayanışma Fonu ise, gelişen ülke sendikacılığına, Konfederasyon tarafından doğrudan doğruya yapılan yardımların finansmanı için kullanılmaktadır.

VERGİ PROTESTO YÜRÜYÜŞÜ : Tahlti'de bütün ticari faaliyetlere yüzde 1 oranında ek bir vergi yükümlülüğü veren kanunu protesto eden halk Meclis binasına yürümüştür. Yürüyüş, bir yetkilinin kanunun uygulanmıyacağı vaadini vermesi üzerine son bulmuştur.

AMERİKA'DA ÖĞRETMENLER GREVİ DEVAM EDİYOR

Florida eyaleti öğretmenleri, toplantı salonu sahiplerinin salon vermemekte direnmeleri üzerine, şehrin en büyük genel kurul salonunun park yerinde toplanmışlardır... Grevci öğretmenler toplu halde görüldüyor.

San Francisco'da grevci öğretmenler, şehrin bütün okullarına grev gözcüleri koymuşlardır. Sendika başkanı her an için 1500 öğretmenin gözcülük görevini yaptığını söylemiştir.

Washington'lu öğretmenler Oregon eyaleti Demokrat Senatörü Wayne Morse ile yaptıkları toplantıda, isteklerini söylüyorlar.

Bakır işçileri oto tamircileri, taksi şoförleri, temizlik işçileri ve şimdi de öğretmenler... Son birkaç ay içindeki grevlere Amerika'da öğretmenler de bazı eyaletlerde katıldılar.

Başkent Washington'da, 1.000 den fazla öğretmenin 7 Mart 1968 tarihinde greve başlamaları ile okullar kapanmış ve 150.000 öğrenci, beklemedikleri bir tatile kavuşmuşlardır. Grevin nedeni, öğretmenlere ödenen düşük ücretler olmaktadır.

Çelik sanayiinin merkezi Pittsburgh şehrinde, 3.000 öğretmen, çalışma şartlarının düzeltilmesini sağlamak amacıyla greve başlamışlardır.

Florida Eyaleti Valisi, 7 Mart tarihinde greve başlayan öğretmenlerin taleplerini karşılayabilmek ve okuma düzeninde gerekli değişiklikleri yapabilmek için, Eyalet Meclisine yeni bir «Öğrenim Vergisi» Kanun Tasarısı sunmuştur. Yılda 350 milyon dolar (Yaklaşık olarak 3,5 milyar lira) gelir sağlayacak bu vergi ile, okul düzeninde gerekli değişiklikler yapılabilecektir.

Bira fabrikaları ile ün salmış Milwaukee eyaleti Eğitim Komisyonu Başkanı, 7 Mart tarihinde greve giden öğretmenlerin sorunlarını çözümlemek için büyük gayret gösterdiklerini ve grevci eğitimcilerin «okulların öğretmenler için emin hale» getirilmesini talep ettiklerini açıklamıştır.

Diğer bütün kamu hizmetlilerine kıyasla, çok düşük ücret alan öğretmenlerin, durumlarını düzeltmek için açtıkları mücadelede önderliği, New York ve Boston'lu eğitimciler yapmıştır. İlgili branşında dört yıllık üniversite öğrenimini tamamlama

Amerikan İşçi Sendikaları Konfederasyonu (AFL-CIO) ya bağlı, Amerikan Öğretmenler Federasyonu tarafından San Fransisco şehrinde yürütülen grev, öğrencilerden de destek görmüştür. Bu arada, lehde gösteri yapan öğrenciler ile polis arasında bazı hadiseler çıkmış ve polis bazı öğrencileri revkif etmiştir.

dıktan sonra, her eyaletin kendisine has kanunları gereğince imtihan vererek «Öğretmenlik Sertifikası» alan bir eğitimci, yıllık 5.200 dolar

Milwaukie eyaletinin Albuquerque şehrinde 7 Mart tarihinde başlayan öğretmenler grevi, 108 okulun kapanmasına sebep olmuştur. Şehrin Eğitim Komisyonu Başkam, boş dershanede yaptığı basın toplantısında, grevi öğretmenlerin haksız olduklarını ileri sürmüştür.

ile göreve başlamaktadır. Bir yıl sonunda maaşı yılda 5.800 dolara çıkan öğretmenlerden ise günde 7.5 saatlik mesai istenmektedir. Bu mesai sabah saat 8.00 den, öğleden sonra 15.30 kadar olmakta ve öğretmenler, öğle saatlerinde öğrencilerin yemekleri ile de meşgul olmaktadır. Yapılan çeşitli araştırmalar, normal ortalama geçim standardının yılda 7.000 - 7.5000 dolar arasında olduğunu göstermektedir.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KADIN HAKLARI KOMİSYONU

Şubat ayı içinde New York'ta çalışmalarını tamamlayan Birleşmiş Milletler Kadın Hakları Komisyonu toplanışlarına, Uluslararası Hür Dünya İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU) nu temsilen Marcel Dehareng, katılmış ve ICFTU'nun konu ile ilgili görüşlerini açıklamıştır. Birleşmiş Milletlerin bu alanda yaptığı çalışmaların yeterli olmadığına işaret ederek konuşmasına başlayan ICFTU Delegasyonu Başkanı Bayan Marcel Dehareng, «... Uluslararası İnsan Hakları yılında, dünyanın birçok ülkesinde, yalnız kadın değil, bütün işçilerin örgütlenme hakkından

mahrum bulunması, esefle karşılanacak bir durum olmaktadır.» demiş ve Komisyona, Birleşmiş Milletlerin bu sahada hemen harekete geçmesini talep eden bir karar tasarısını sunmuştur.

Birleşmiş Milletler Çalışma Teşkilatı'nın, kadın işçiler sorunlarına gerektiği şekilde değer vermediğini örnekler ile açıklayan ICFTU Temsilcisi, yapılan çalışmalardan memnun kalmadıklarını ifade ile, ICFTU'nun konuyu ele alarak dünya çapında kampanya açacağını bildirmiştir.

Bilindiği gibi ICFTU, Kadın hakları ve kadın işçilerin sorunlarını görüşmek üzere bu yıl Eylül ayında, Birinci Kadın Hakları Dünya Konferansı'nı toplama kararı almıştır.

YENİ DOĞU ALMANYA ANAYASASI TEMEL İNSAN HAKLARINI GENİŞ ÖLÇÜDE KISITLADI

Ocak ayı sonunda Halk Meclisi'ne sevk edilen yeni doğu Almanya Anayasası, temel insan haklarını geniş ölçüde kısıtlayan hükümler getirmektedir. Önümüzdeki günlerde üzerinde görüşmelerin başlayacağı Anayasa tasarısı, özgür basın ve yayın, seyahat, meslek seçme ve çalışma hakları ile, çalışanlar için örgütlenme ve grev haklarını tanımlamamıştır.

Eski Anayasa, işçiler için örgütlenme ve grev haklarını (Madde 14); özgür basın ve yayın hakkını (Madde 9); meslek seçme ve çalışma haklarını (Madde 13); ve seyahat hakkını (Madde 10), kağıt üzerinde de olsa, komünist rejimi altındaki Doğu Alman milletine tanımlamıyordu.

Bu hakların yeni Anayasa tasarısından çıkarılmaları, Berlinde bulunan Batılı diplomatlar tarafından, Doğu Almanya rejiminin niteliği hakkında, açık bir delil olarak kabul edilmektedir. Tasarı, Doğu Alman İşçi Sendikaları Merkez Konseyi (FDGB) ni, rejimin bir vasıtası olarak tanımlamakta ve bu işçi kuruluşunun görev ve yetkileri, yeni tasarının 43 ve 44. Maddelerinde belirtilmektedir.

EKONOMİ BÜLTENİ

No : 14

1968
BÜTÇESİ

Kamu hizmetlerinin yerine getirilebilmesi için Devletin gelire olan ihtiyacı ve elde edilen gelirin bu hizmetler için dağılımı bir usul dahilinde olur. İktisadi, mali, siyasi ve hukuki yön ve görevleri olan bütçe devletin yıllık gelir ve giderlerini gösteren ve bunların uygulanmasına izin ve yetki veren bir kanundur. Muhasebe-i umumiye kanunun 6 maddesine göre «Bütçe devlet devair ve müessesatının varidat ve mesarif muhammenatını gösteren ve bunların tatbik ve icrasına mezuniyet veren bir kanundur.»

Bugün rejimleri ne olursa olsun ister kolektivist ister devletçi veya müdahaleci, ister liberal bütün medeni memleketlerde bütçeler vasıtası ile ekonomiye tesir edilmeye çalışılmaktadır. Bu cümleden olarak iktisadi hayatı refah devresinde tutmak iktisadi buhran konjonktürel dalgalanmalar olduğu zamanlarda iktisadi istikrarı getirmek, iktisadi hayatı canlandırmak gayesiyle bütçelere başvurulmaktadır. Diğer taraftan bütçeler sosyal hayat üzerinde tesir icra etmek üzere bir kısım vatandaşlardan alınan iktisadi kıymetleri diğer bir takım vatandaşlara nakletmekte dolayısıyla sosyal adaleti sağlamaya yardımcı olmaktadır.

Bütçe hakkındaki görüşler, bütçe hukukunun ve bütçenin iktisadi ve mali yönlerinin gelişmesi ve devletin görevlerinin zamanla artması ile değişiklik arzemiştir.

Başlangıçta devletin görevi ülkenin iç ve dış emniyetini ve ülkede adaleti temindi. İktisadi liberalizmin hakim olduğu bu devrelerde bütçe sosyal hayatı ve iktisadi kalkınmayı etkilememekte ülkede serbest rekabet cari olmakta idi. Liberal ekol'e göre bütçenin esasları şöyle özetlenebilir.

1 — Bütçe mümkün olduğu kadar küçük tutulmalıdır.

2 — Bütçe denk olmalıdır.

3 — Tasarruf ve sermaye vergilendirilmemelidir.

4 — Bütçe açık verirse, mevzubahis açık uzun vadeli istikraz ile kapanmalıdır.

5 — Yalnız yatırımlar için istikraz yapılmalıdır. Liberallerin bu prensipleri, bütçenin gelirlerini tayin ve tanzim ederken sermaye ve tasarrufa yönelerek, ekonomideki yatırımcı güçlerini zedelememe ve emisyonla giderek enflasyonist bir düzen yaratmama gayesi gütmektedir. Bu düzende iktisadi hayatı iktisat kanunları idare eder, devlet müdahaleci olamaz.

19 asır liberallerinin, bütçeyi iktisadi hayata etki- de bulunacak bir vasıta olarak kabul etmeyişi gö- rüşü, bu asrın birinci yarısında değerini kaybetmeye başlamış, sermayenin küçük bir grubun elinde te- merküüz ettiği ve sefaletin yaygın olduğu bu devrede hami devlet görüşü taraftar kazanmıştır. Hami dev- let görüşünün mevcut olduğu bütçelerde bir gruptan alınan gelir diğer bir gruba nakledilmiş böylece dü- şük gelirli grubun sefaletini önleme çabalarında bu- lunulmuştur.

Zamanımızda devlet her konuya girmiş vatandaş- ların refahı ile ülkenin kalkınmasını bir paralelde tutarak iktisat kanunlarının işleyişini sınırlandırmış- tır. Zamanımızın bütçesinde her hizmet dalı bir ga- ye olarak ele alınmakta sağlık, konut, işsizlik sorun- larının halli için bütçeye önem derecelerine göre tah- sisat konulmakta ayrıca vergilerle ithalat ve yatırımlar istenilen yöne sevkedilmektedir. Yine za- manımızın devleti iç ve dış güvenliği sağlama baki- mindan milli savunma ve iç işlerine bütçede büyük meblâğlar ayırmaktadır.

Bütçe prensipleri bütçelerin hazırlanmaları ve tatbik edilmelerindeki tekniğe ilişkin kaideler olup 19. yüzyıl liberal maliye düşüncelerinden doğmuşlar- dır. Fakat şu hususu hemen belirtmek gerekir ki bu gün devletin iktisadi ve sosyal hayata karışması, do- layısıyla devletin iç ve dış emniyeti ve adaleti sağla- ma ötesinde birçok vazifeler yüklenmiş olmasının bir neticesi olarak bu prensipler eski sertliklerini kaybetmişler ve bir çok istisnaların doğmasına yol açmışlardır. Örneğin bütçe prensiplerinin çok sert bir şekilde tatbik edildiği Fransada bile bu prensiplerde devletin gün geçtikçe artan nisbetlerde yüklendiği iktisadi ve mali görevlere uyacak şekilde değişiklikler yapılmıştır. Memlektimizde de ilgili mevzuatta zaman zaman yapılan tadillerle bazı istis- nalar, yumuşamalar getirilmiştir.

Bütçe prensiplerinin sayıları ve muhtevaları hu- susunda bir kesinlik, yazarlar arasında bir anlaşma yoktur. Bu bakımdan birçok değişik tasniflere rast- lamak mümkündür. En önemlileri yıllık olma, birlik, genellik ve tahsis prensibi olan bu prensiplere vu- zuh, doğruluk, samimiyet, denklik, önceden izin al- ma gibi prensiplerin de ithal edildiği görülmektedir.

YILLIK OLMA PRENSİBİ

Bütçenin yıllık olma prensibi gelir ve giderlerin bir yıl hesabına göre toplanması ve sarfedilmesini ve bütçe ile ilgili yetkilerin bir vıla inhisar etmesini ifade eder. İhtiyatlılığın bir neticesi olan bütçenin yıllık olma prensibi aslında her yıl elde edilecek gelir ve sarfedilecek meblâğın tesbiti ve hatalı hesaplama- ların kısa devrede izale edilmesi bakımından oldukça faydalıdır. Nitekim İngilterede bu prensip, bütçe- nin uygulamadan evvel değilse, uygulama esnasında kabul edilişi ile kesin hesapların tahminlere daha fazla yaklaşmasını temin bakımından dikkate alın- maktadır.

Türkiyede yıllık olma prensibi bütçe prensiplerinden biri olarak tatbik edilmektedir. Anayasamızın 126. maddesi «Devletin ve Kamu İktisadi Teşebbüsleri dı- şındaki kamu tüzel kişilerinin harcamaları yıllık büt- çelerle yapılır» diyerek yıllık olma prensibini kabul etmekte ancak Kanun Kalkınma Plânları ile ilgili ya- tırımlar veya bir yıldan fazla sürecek iş ve hizmet- ler için özel süre ve usuller koyabilir» ifadesiyle yıl- lık olma prensibine istisnalar getirmektedir. Görü- lüyorki zamanımızdaki uygulamada bu prensip uzun vadeli plân ve programların yapılması ile ehemmi- yetini kaybetmiştir.

BİRLİK PRENSİBİ

Bütçenin birlik ilkesi bütün gelir ve giderlerin bir tek bütçede gösterilmesini ifade etmektedir. Bu prensip ticari ve sınai hayatın gelişmesi ile ehemmi- yetini kaybetmiş ve ülkelerin bazı konularda devlet- çiliğe yönelmesi ile genel bütçeden ayrı bütçeler ya- pılmaya başlanmıştır.

Türkiye'de 1933 yılından itibaren başlıyan. dev- letçilik genel bütçe ile birlikte katma ve muhtar bütçelerin de ortaya çıkmasına yol açmıştır. Muha- sebe-i Umumiye Kanununun 115-119. maddeleri katma bütçeleri tanzim etmekte muhtar bütçeler İktisadi Devlet Teşekküllerine dair 440 sayılı kanunla tanzim edilmektedir.

GENELLİK PRENSİBİ

Genellik prensibinden bütçenin gelir ve giderle- rinin, etraflı bir inceleme ve global bir denetlemenin sağlanması maksadiyle gruplandırılması anlaşılır. Hukuki manada, yasama sahasında dağınık cetveller- le verilmiş olan gider müsaadelerinin toplamı, ikti- sadi ve mali manada ise bütün gelirlerin ve bütün gi- derlerin herhangi bir mahsuba tabi tutulmaksızın gösterilmesi demek olan genellik prensibi Türkiye- de genel bütçe uygulanmasında varit iken Ziraat Bankası müessesleri veya katma bütçeli Devlet Üret- me Çiftliklerinin bazı muamelelerinde uygulanmamak tadır. Ayrıca katma bütçeyle idare edilipte mütedavil sermayeleri olan Ankara Üniversitesi Tıp, Fen, Ve- teriner ve Ziraat Fakülteleri kendi gelirleri ile kendi masraflarını kapatmakta ve ancak bakiyeleri bütçe- ye aksettirmektedirler. Böylece genellik prensibi ol- dukça seyyaliyet kazanmış durumdadır.

TAHSİS PENSİBİ

Toplam gelirin ehemmiyetlerine göre çeşitli gider kademelerine tahsisini ifade eden bu prensip muc- bince bütçede belli maksatlar için ayrılan tahsisat ancak bu maksatlar için kullanılır. Bütçeden yapıla- cak masraflar, ancak bütçede mevcut miktarlar da- hilinde taahhüt ve tediye edilir. Bu prensibe göre bütçeden yapılması mevzu bahis masraflar ancak o bütçe yılı içinde ve ayrıldığı hizmetler için taahhüt ve tediye edilebilir.

Bu prensip memleketimizde geniş çapta uygulanmaktadır. Her şeyden önce şu hususu belirtmek gerekir ki bütçenin bölümleri arasında yasama organının müsaadesi olmaksızın bir geçiş yapılamaz. Fakat bir bölümün maddeleri arasında teşrii organın izni olmaksızın sadece Maliye Bakanının müsaadesi ile geçiş yapılabilir. Yapılacak harcamalar bir bölümdeki ödenek miktarını aşamaz, ancak bölümlere ayrılmış meblağların ihtiyaca kâfi gelmemesi halinde ek ödenek alınabilir. Diğer taraftan bütçede bölüm ayrılmamış hizmetler için de ödenek almak mümkündür ki, buna ek ödenek denir. Memleketimizdeki tatbikatta tahsis prensibine aykırı düşen bir husus birkaç seneye şamil taahhüde girilmiştir.

Türkiyede modern anlamda bütçe mevzuatına ve tatbikatına Cumhuriyet devrinde başlanmıştır. Cumhuriyet Devrinden önce de - tanzimatta - her sene muvazene defteri (bütçe) hazırlanmasını deriş eden bir bütçe nizamnamesi kabul edilmiştir. Bu nizamnamenin yanında 1876 Kanunu Esasinde de bütçe hakkında hükümler yer almış 1909 yılında bir bütçe yapılmış ve 1910 yılında da Muhasebe-i Umumiye Kanunu muvakkatı çıkarılmıştır. Daha sonra 1942 Anayasasında da bütçe hakkında hükümlere yer verilmiştir. Bugün 26.5.1927 tarih ve 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanunu bütçeye ilişkin hükümler ihtiva etmektedir.

Bütçeler bünyeleri itibariyle dört safhalıdır.

HAZIRLIK SAFHASI

Zamanımızda modern devletlerde bütçeleri yürütme oranı hazırlar. Ancak şu hususu hemen belirtmek gerekir ki, bütçelerin hazırlanma safhasında yasama organlarının da rolü olmaktadır, nitekim bütçelerin, yasama organlarının genel kurullarına sunulmadan önce Bütçe ve Maliye Komisyonlarında incelenmeleri sırasında bazı değişiklikler yapılmaktadır. Bütçelerin yürütme organları tarafından hazırlanmaları mantıktır, zira memleketin bütün ihtiyaçlarını en isabetli olarak takdir edebilecek organ bir geniş teşkilâtı bulunan yürütme organıdır; kaldıki bütçeler geniş çapta hükümetlerin yıllık programları mahiyetinde olmaktadır. Memleketimizde de Anayasanın 94. maddesine göre bütçeyi yürütme organı hazırlamaktadır. Nitekim 94. madde genel ve katma bütçe tasarılarının Bakanlar Kurulu tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulacağını deriş etmektedir. Memleketimizde bütçe prosedürünü tedvir eden 1050 sayılı Muhasebe-i umumiye kanunun 5419 sayılı kanunla değişik 34. maddesine göre : «Bakanlıklardan herbiri kendi bütçesini hazırlayarak Ağustos ayı sonuna kadar Maliye Bakanlığına gönderir. Maliye Bakanı da kendi Bakanlığının gider bütçesiyle gelir bütçesini hazırlayıp ötekilerle birleştirerek devletin yıllık genel bütçe tasarısını meydana

getirir. Bu tasarı Bakanlar Kurulunca incelenip onandıktan sonra en geç Aralık ayı başında Büyük Millet Meclisine sunulur.»

Görülüyor ki bütçenin hazırlanmasında ilk merhale her bakanlığın kendi bütçesini bizzat hazırlama sıdır ki kendi teşkilâtlarının ihtiyaçlarını en iyi bilen merciler kendileri olduklarından bu gayet mantıktır. Mezkûr 34. maddeden anlaşılacağı gibi bütçenin hazırlanmasında ikinci merhale Bakanlıklarda hazırlanan bütçelerin tetkik edilmek üzere Ağustos ayı sonunda Maliye Bakanlığına gönderilmesidir. Maliye Bakanlığında Bütçe ve mali kontrol genel Müdürlüğünce bütün masraf bütçeleri detaylı bir tetkike tabi tutulur. Ve devletin masraf yekûnu belirlererek gelirlerle muvazene temini imkânı hasıl olur. Gelir bütçesini Maliye Bakanlığı hazırlar. Memleketimizde gelir tahminleri esas olarak «doğrudan doğruya takdir» usulüne göre yapılmakla beraber bir önceki yılda elde edilen gelirler bu tahminlerde büyük ölçüde yararlı olur. Bir önceki yılda elde edilen gelirler yanında, memleketin iktisadi durumu, vergi mevzuatındaki değişiklikler v.s. gelir tahmini yapmakta nazara alınır.

Bütçenin hazırlanmasında üçüncü aşama Bakanlar Kurulunun tetkik safhasıdır. Bakanlar Kurulu bütçenin denklığı hususuyla ilgilenir, dolayısıyla giderlerin büyüklüğü karşısında masraflarda kısıntı yapılmasına karar verebileceği gibi yeni bir vergi konulması ve istikraza başvurulmasını da öngörebilir.

BÜTÇENİN MÜZAKERE VE ONAYLANMASI ;

Bütçe bir kanun olduğuna ve kanunları da yasama organı çıkardığına göre bütçenin de yasama organı tarafından kabul edilmesi gerekmektedir. Anayasamızın 94. maddesi bütçenin yasama organında tabi olduğu prosedürü detaylı olarak göstermiştir. Bütçenin yasama organında tetkik ve tasdiki içtüzük hükümleri de gözönünde bulundurulmak suretiyle yapılır. İçtüzük hükümleri karma komisyonda, Senatoda ve Millet Meclisindeki prosedürü daha detaylı olarak izah eder.

Yasama organında müzakere edilen bütçelerin kabul edilmemeleri de mümkündür. Bütçenin reddedilmesi halinde kamu hizmetlerinde bir aksama olmaması bakımından asıl yıllık bütçe kabul edilinceye kadar bir veya birkaç aylık bir süre için Geçici Bütçe yapılır ki bu da belirli sınırlar dahilinde gelirlerin toplanması ve giderlerin yapılmasına izin ve yetki veren bir kanundur. Geçici bütçeler umumiyetbîr aylık yapıldıklarından bunlara «on ikide bir» denir.

Yasama organında müzakere edilip kabul edilen bütçe bir kanun hüviyetini kazanır.

BÜTÇENİN UYGULANMASI :

Her kanun gibi bütçe de yürütme organı tarafından uygulanır. Muhasebe-i umumiye kanununun bütçeyi tanımlayan 6. maddesinden anlaşılacağı üzere bütçenin tatbikinde iki esas vardır ki bunlar gelirlerin toplanması ve giderlerin yapılmasıdır. Buna ilâveten bütçenin tatbikinde bir de gelir ve giderlerin ahenkleştirilmesi hususu vardır ki, bu da hazine muamelelerini teşkil eder.

BÜTÇENİN KONTROLÜ :

Bütçenin kontrolü hem tatbik sırasında ve hem de tatbikten sonra yapılabilir. Kontrolü yapan makama göre idari, kazai ve teşrii kontrol şeklinde olur.. İdari kontrol Maliye Bakanlığı, ona bağlı organlar ve Sayıştayın bütçenin icrası sırasında yaptıkları kontroldür. Kazai kontrol Sayıştay tarafından devletin mal ve mülküne ait hesapların tetkiki ve muhasiplerin hesaplarının muhakemesidir. Teşrii kontrol ise Büyük Millet Meclisi tarafından yapılır ve icra sırasında ve icradan sonra olmak üzere 2 şekilde belirir.

Memleketimizde 1961 Anayasası ve Devlet Plân-lama Teşkilâtının kuruluşuna ilişkin 29.9.1960 tarih ve 91 sayılı kanun ile milli bütçe ve plân-lama esasları getirilmiştir. Nitekim 1961 Anayasasının 94. maddesine göre «Genel ve katma bütçe tasarıları ile milli bütçe tahminleri gösteren rapor, mali yılbaşından en az üç ay önce Bakanlar Kurulu tarafından, Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulur.» 91. sayılı kanunun 2. maddesinden milli bütçe tahminlerinin Devlet Plân-lama Teşkilâtı tarafından hazırlandığı hususu çıkarılmaktadır. Nitekim 91 sayılı kanunun 2. maddesine göre «D.P.T. memleketin tabii, beşeri ve iktisadi her türlü kaynak ve imkânlarını tam bir şekilde tesbit ederek, takip edilerek iktisadi ve sosyal politikayı ve hedefleri tayinde hükümete yardımcı olmakla görevlidir. »

Anayasanın 94. maddesine göre 30 Kasım tarihinde T.B.M.M. ne sevk edilmesi gereken 1968 konsolide devlet bütçesi, iki günlük bir gecikme ile 2 Aralık tarihinde T.B.M.M. ne sunulmuş ve gerekli prosedürü takip ettikten sonra 29 Şubat 1968 günkü toplantıda oya sunulmuş ve kabul edilmiştir.

1968 yılı bütçesi 21.612.211. 235 TL. sı ile bağlanmıştır. 1968 yılı için öngörülen gelirin 20.712.211.235 TL oluşu bütçede 900 milyon TL. bir açık yaratmış ancak bu açığın 400 milyonunun kadro tasarrufu 500 milyonun ise iç istiktakraz yoluyla kapatılması öngörülmüştür.

Bilindiği gibi 1964 yılından itibaren bütçe gider dağılımı cari harcamalar, yatırım harcamaları ve sermaye teşkili ve transfer harcamaları olarak düzenlenmektedir. 1968 yılı bütçesinde cari harcamalar için

**ANAYASA
VE
BÜTÇE****Anayasa Madde 94 :**

Genel ve katma bütçe tasarıları ile milli bütçe tahminlerini gösteren rapor, mali yılbaşından en az üç ay önce, Bakanlar Kurulu tarafından Türkiye B.M.M. ne sunulur.

Bu tasarılar ve rapor, 35 milletvekiliyle 15 Cumhuriyet Senatosu üyelerinden kurulu bir karma komisyona verilir. Bu komisyonun kuruluşunda, iktidar grubuna veya gruplarına en az 30 üye verilmek şartıyla, siyasi parti gruplarının ve bağımsızların oranlarına göre temsili gözönünde tutulur.

Karma Komisyonun en çok 8 hafta içinde kabul edeceği metin önce Cumhuriyet Senatosunda görüşülür ve en geç 10 gün içinde karara bağlanır.

Cumhuriyet Senatosunca kabul edilen metin, en geç 1 hafta içinde yeniden görüşülmek üzere, karma komisyona verilir. Karma komisyonun kabul ettiği son metin Millet Meclisinde görüşülür ve mali yılbaşına kadar karara bağlanır.

Türkiye B.M.M. üyeleri, Meclislerinin genel kurullarında Bakanlık ve daire bütçeleriyle katma bütçeler hakkındaki düşüncelerini her bütçenin tümü üzerindeki görüşmeler sırasında açıklarlar; bölümler ve değişiklik önermeleri, üzerlerinde ayrıca görüşme yapılmaksızın okunur ve oya konur.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, bütçe kanununu tasarılarının genel kurullarda görüşülmesi sırasında gider artırıcı veya gelirleri azaltıcı teklifler yapamazlar.

Madde 126.

Devletin ve kamu iktisadi teşebbüsleri dışındaki kamu tüzel kişilerinin harcamaları yıllık bütçelerle yapılır.

Kanun, kalkınma plânları ile ilgili yatırımlar veya bir yıldan fazla sürecek iş ve hizmetler için özel süre ve usuller koyabilir.

Genel ve katma bütçelerin nasıl yapılacağı ve uygulanacağı kanunla gösterilir. Bütçe kanununa bütçe ile ilgili hükümler dışında hiç bir hüküm konulamaz.

10.347.074.407 lira yatırım harcamaları için 2.530.386.088 lira sermaye teşkili ve transfer harcamaları için 8.734.750.745. TL ayrılmıştır. 1968 yılı gelirlerinin 17.301.000.000. lirası vergi gelirlerinden 905.893.910 lirası vergi dışı normal gelirlerden 2.505.317.325 lirası ise özel gelirler ve fonlardan meydana gelmektedir.

Bütçe ile sarfına mezuniyet verilen ödenek Bütçe Kanunu 5. maddeye göre altışar aylık devreler itibariyle tevzi olunacak, birinci altı yıllık tevziat Büt-

çe Kanunun neşrini takip eden ay içinde ikinci altı aylık tevziat ise 1968 Ağustos ayı içinde hazırlanacaktır. Bu tevziat Maliye Bakanlığı ve ilgili Bakanlıkça tahsilât, liberasyon, döviz durumu ve umumi iktisadi şartlar gözönüne alınarak yapılır. Katma bütçeler hakkında da uygulanan bu maddenin b fıkrasına göre şartların elverişsiz olması halinde Bakanlar Kurulu ödeneklerden bir kısmını hıfzetsmeye yetkilidir.

1968 bütçesini giderler, gelirler, yatırım, tasarruf dengesi ve dış borçlar yönünden incelemeyen evvel bu yılın bütçesinin küçük bir bütçe olduğunu belirtmekte fayda vardır.

1968 bütçesi denk bir bütçe getirme çabaları içinde çok küçük tutulmuştur. Cari harcamalar yekûn bütçe içinde yatırımlar ve sermaye teşkili ve transferler toplamı kadar yer almaktadır. Verimsiz olan bu harcamaların yüksek tutulduğu bir bütçede yatırım harcamalarının dar tutulması üstelik bazı cari harcamaların yatırım harcaması mütalâa edilip yatırım harcamaları içinde gösterilmesi ne bütçe tekniğinde dürüstlüğü uymakta ve ne de iktisadi kalkınmanın gerektirdiği yatırımlara imkân vermektedir.

1968 yılının konsolide bütçesinde genel harcama artışı 1967 ye nazaran % 16 civarındadır. Nitekim 1967 yılında 18 704 085 695 lira olan giderler 1968 yılında 21.612.211.235 tir. Üç ayrı bölümde incelendiğinde 1967 ye nazaran cari harcamalarda % 10 yatırım harcamalarında % 17 ve sermaye teşkili ve transfer harcamalarında % 18 civarında bir artış olduğu görülür. Ancak burada dikkat edilmesi gereken bir husus cari harcamalar arasında olması gereken bir çok masrafın yatırım harcamaları arasında gösterildiği, dolayısıyla cari harcamalardaki gerçek artışın % 10 dan çok daha fazla olduğudur. Bilindiği gibi R cetveli Bütçe Kanununa bağlı (A/1) işaretli (cari harcamalar.) (A/2) işaretli (yatırım harcamaları) ve (A/3) işaretli (sermaye teşkili ve transfer harcamaları) cetvellerinde yer alan tertiplerdeki ödeneklerin kullanılış esaslarını göstermektedir. 1968 yılı bütçesinde 16. maddede gösterilmiş olan ödeneklerin kullanılış esasları incelendiğinde birçok isabetsizlikler olduğu, cari harcamalarda-yatırım harcamaları arasında ras-

yonel bir ayırım yapılmadığı ortaya çıkar. Nitekim yatırımla ilgili etüd, plânlama, test, araştırma, model ve maket, amenejman, proje, keşif, kontrol, son daj, arazi tasnifi, harita, kadastro, tapulama gibi çalışmaların gerektirdiği işçi gündelikleriyle, iş toplu iş sözleşmesi, grev ve lokavt kanunları ve bunlara ilişkin diğer mevzuat hükümleri gereğince yapılacak ödemeler, yardımlar, harcırah kanunu gereğince ödenecek yurt içi yollukları ve fiilen arazi üzerinde çalışanlara verilecek tazminat, hakem ve huzur, bilirkişi ücretleri ve fazla çalışma karşılıkları, Sosyal Sigortalar Kurumuna ödenecek prim ve kesenek karşılıkları, malzeme, alet cihaz, yedek parça kırtasiye, basılı kâğıt ve yapılan etüd ve proje için zaruri basılı eserlerin satınalma bedelleri ile satınalmanın gerektirdiği diğer giderler, taşınır ve taşınmaz malların kullanılmasının zaruri kıldığı giderler, merkez ve idare binaları dışında yapılan etüd ve proje çalışmalarına münhasır olmak üzere bu çalışmaların yapıldığı yerlerin ulaştırma, taşıt yakacak, su, temizlik, aydınlatma giderleri, etüd ve projelerin istinat ettiği eserlerin telif ve tercüme giderleri, geçici tesis ve barakaların kurulmasının zaruri kıldığı giderler. taahhüd için ödenecek paralar ve bunla ilişkin giderler yatırım harcamaları olarak mütalâa edilmiştir. Bunların yanında etüd ve proje işleriyle, yapı tesis ve büyük onarım işlerinde çalışan teknik personelin istihkakları ve daha birçok yatırım harcamaları ile yakından veya uzaktan bir ilgisi bulunmayan birçok masraflar yatırım harcamaları arasına konmuştur. Bu, mantıktan uzak bir durumdur.

Bütçelerin bugün servet ve gelir dağılımındaki adaletsizlikleri gidermek, dolayısıyla sosyal adaleti gerçekleştirmekte büyük rolü vardır. Bütçede sermaye teşkil ve transfer harcamaları bölümünde yer alan sosyal transferler bu amacı gerçekleştirmek maksadıyla kullanılmaktadır. Ancak bütçede sosyal adaleti gerçekleştirecek olan sosyal transferlerin sermaye teşkili ve transfer harcamaları içindeki payı bu gaya teşkili ve transfer harcamaları bölümünde yer alan yeye hizmet edemeyecek kadar küçüktür.

1967 ve 1968 Bütçeleri ödenek karşılaştırması

Daireler	1967 yılı Bütçesi	1968 yılı Bütçesi
Cumhuriyet Senatosu	14 496 170	15 567 760
Millet Meclisi	58 116 157	58 944 666
Cumhurbaşkanlığı	4 762 893	4 757 403
Sayıştay	11 378 894	19 321 085
Anayasa Mahkemesi	2 759 017	3 029 101
Başbakanlık	95 436 233	113 157 579
Devlet Plânlama Teşkilâtı	9 282 026	52 247 175
Danıştay	13 311 968	14 239 792
Devlet İstatistik Enstitüsü	19 319 232	21 764 444

Diyanet İşleri Başkanlığı	165 734 097	184 403 459
Tapu ve Kadastro Gen. Müd.	103 900 239	123 428 341
Adalet Bakanlığı	373.681.133	408.904.971
Milli Savunma Bakanlığı	3.926 187 007	3.980 753 509
İç İşleri Bakanlığı	142 737 831	248 703 846
Emniyet Genel Müdürlüğü	277 984 378	366 399 237
Jandarma Gn. K. lığı	413 425 897	477 191 717
Dışişleri Bakanlığı	183 949 458	194 344 649
Maliye Bakanlığı	7.280 030 627	8.946 135 386
Milli Eğitim Bakanlığı	2.755 144 497	2.990 001 605
Bayındırlık Bakanlığı	635 914 342	999 645 128
Ticaret Bakanlığı	29 960 700	33 251 369
Sağlık ve Sosyal Yrd. Bak.	807 704 191	855 623 528
Gümrük ve Tekel Bakanlığı	49 685 343	48 821 344
Tarım Bakanlığı	764 655 950	819 249 433
Devlet Meteoroloji İşl. Gn. Md.	34 413 793	39 109 146
Ulaştırma Bakanlığı	13 490 234	16 227 325
Çalışma Bakanlığı	23 296 678	32 344 088
Sanayi Bakanlığı	235 176 403	225 826 001
Turizm ve Tanıtma Bakanlığı	86 423 590	83 747 513
İmar ve İskân Bakanlığı	120 307 203	168 685 390
Toprak-İskân İşleri Gn. Md.	51 362 514	66 385 245

1967 ile 1968 yılı bütçeleri ödenek miktarları olarak mukayese edildiğinde 1968 yılında ayrılan ödeneklerin genellikle daha fazla olduğu dikkati çeker. Tabloda 1967 ile 1968 bütçe'lerinde genel bütçe kalemlerine ayrılan ödenek miktarları görülmektedir. 1967 bütçesinde 7 280 030 627 TL. olan Maliye Bakanlığı ödenegi 1968 bütçesinde 8.946.135.386. TL. ya 23.296.678 TL. olan Çalışma Bakanlığı ödenegi 32 344 088 TL. ya 764.655950 TL. olan Tarım Bakanlığı ödenegi 819 249 433 TL. 29.960.700 TL. olan Ticaret Bakanlığı ödenegi 33 251 369 TL. vs. çıkarılmıştır. Dolayısıyla 1967 yılında 18 704 058 695 TL. olan Genel bütçe harcamaları 1968 yılında 21 612 211 235 TL. a yükselmiştir. 1968 bütçesinde Milli Eğitim Bakanlığının cari harcaması 2 milyar 341 milyon iken yatırım harcamaları 608 milyon olup yaklaşık olarak cari harcamaların dörtte biridir. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının cari harcaması 795 milyon iken aynı Bakanlığın yatırım harcamaları sadece 32 milyondur. Yatırım harcamalarının cari harcamalara oranının yirmide bir oluşu bu Bakanlığın Türkiye'de koruyucu ve tedavi edici faaliyetlerde ne derece başarılı olabileceğini açıklamakta ve bütün yükün Sosyal Sigortalar Hastanelerine bırakıldığı anlaşılmaktadır. Bakanlıklar içinde İmar ve İskân Bakanlığının Cari Harcamalarından daha fazla yatırımlar için tahsisat ödenegi olan 112 milyon lira ile Türkiye'nin önemli sorunlarından olan konut problemine bir ferahlık getireceği şüphelidir. 1968 bütçesinde Çalışma Bakanlığı bütçesi her ne kadar 1967 ye nazaran bir artış kaydetmiş ise de çok yetersizdir. Türkiye'nin en önemli sorunu

olan istihdam ve bunun neticelerinden doğrudan doğruya sorumlu bir Bakanlık için ayrılan 17 milyonluk cari harcamalar ile bir milyonluk yatırım harcaması ihtiyacı karşılamaktan çok uzak olup, bu Bakanlığın değil faaliyetlerini genişletmek, bugünkü faaliyetlerini bile zor idame ettireceğini açıkça ortaya koymaktadır.

Çalışma Bakanlığının teşkilâtını genişletememesi bütçede tahsisat dağılımında her yıl diğer bakanlıklara nazaran mağdur olması Türkiye'de işçi meselelerine ne derece ehemmiyet verildiğini gösterir. Çalışma Bakanlığının kalkınmaya paralel görevlerinin artması için ayrılan tahsisatın yekûn olarak 32 milyon oluşu yanında bütçeden özel sektörü teşvik için vergi gelirlerinden devredilecek paranın 347 milyon oluşu Türkiye'de hala istihdam edilenlerin değil istihdam edenlerin menfaatlerinin kayıtsız şartsız düşünüldüğünü ortaya çıkarmaktadır.

Denk bir bütçe düşüncesiyle dar tutularak sadece 500 milyon liralık açık olduğu belirtilen 1968 bütçesinde, vergi gelirlerinin çok yüksek tutulması sebebiyle, açığın 500 milyonu aşacağı çok muhtemeldir.

Şöyleki 17 milyar 301 milyon TL. olan vergi gelirlerinin 5.950.000.000TL. lık kısmı irat ve servet gelirleri 10.421.000.000 TL. lık kısmı gider, gümrük, tekel, istihlak ve dış seyahat harcamaları ile damga ve emlak alım vergi gelirleri, 930.000.000 TL. kısmı ise diğer vergi gelirleridir.

Vasıtaları vergilerin vergi gelirlerinde büyük yer aldığı göz önüne alınırsa bütçenin, gelirleri ne olursa olsun vatandaşlardan düşük gelirli grubu menfi olarak etkileyen bu vergilerle finanse edildiği ortaya çıkar. Nitekim vasıtalı vergilerle büyük meblâğlara balığ olan tekel gelirlerinin düşük gelir gruplarını etkilerken yüksek gelir gruplarında hissedilmediği bir vakıdır.

Vasıtasız vergilerdede gayri adil bir dağılım mevcuttur. İşçi ve memur gibi sabit gelirli sınıf, gelirlerine göre oldukça yüksek vergilendirilirken muazam meblağlara varan kazançları ile bazı tarım ve ticaret erbabı çeşitli sebeplerle vergiden istisna olmakta ayrıca vergi kanunlarındaki boşluklardan faydalanarak vergi ödememe yollarını seçmektedirler. Bu sebeplerle serbest meslek erbabının tahmin edilen vergi gelirleri daima tahminden az tahsil edilebilmekte ve neticede daha emin ve kati olan kaynaktan kesme yoluyla vergi tahsiline gidilmektedir. Burada dekot sisteminin zannedildiği gibi sabit gelirli grupta büyük bir ferahlama yaratmadığından bahsetme fayda vardır. Çünkü, 1.1.1968 tarihinde uygulanması gereken genişletilmiş asgari geçim indirimi uygulansaydı sabit gelirli mükellefler çok daha kârlı olacaktı. Ne yazık ki vergi prensiplerine uymayan ve dünyada sadece Fransada tatbikat bulan dekot sistemi ile hazineyi 200 - 300 milyon TL. zarardan kurtarmak ön plânda tutulmuş netice itibariyle sabit gelirli mükelleflere uygulanan bu sistemle hazinenin zararı yine sabit gelirli mükelleflerden temin edilmiştir. Sabit gelirli olanların içinde üst gelir gruplarının zararı ve düşük gelir gruplarının kârı ile mesele halledilmiş, gelirini aylık maaş veya ücrete bağlamayan büyük kazançlar yine kendilerini kurtarmışlardır.

Bütçede vazedilen vergi gelirlerinin temini için ticaret erbabı üzerinde sıkı bir gelir kontrolü ve bunu sağlayacak vergi reformunun yapılması zaruridir. Ayrıca bugüne kadar çeşitli sebeplerle vergilendirilmeyen kaynaklara müracaat etmek ve bu kaynakların adilane bir şekilde vergilendirilmelerini sağlamak gereklidir.

1968 gider bütçemiz kalkınma faaliyetinde büyük çapta özel sektör teşvik edici yönde düzenlenmiştir. Ancak Türkiye'nin kalkınmasının sosyo-ekonomik olduğu düşünülürse, diğer bir deyişle Türkiye'de, iktisadi büyüme değil iktisadi kalkınma arzu edildiği göz önüne alınırsa 1968 gider bütçesinin halkın eğitim, sağlık, konut ve nihayet kalkınmada temel faktör olan istihdam hususunda bir gelişme kaydedeceği şekilde tanzim edilmediği görülür.

Gider bütçesinin büyük kısmı, tahsisatlanmış büyük kısmını cari harcamalar teşkil eden Milli Savunma Bakanlığı (3 milyar 980 milyon lira) Maliye Bakanlığı (8 milyar 946 milyon) ve Milli Eğitim Bakanlığı (2 milyar 990 milyon) arasında pay edilmiştir. Geriye kalan mablağ ise başka Bayındırlık Bakan-

lığı olmak üzere Tarım, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, İç İşleri Bakanlığı ve diğer Bakanlık ve daireler arasında dağılmıştır.

Gider bütçesinin 5 milyar 73 milyon TL. lık kısmı ülkenin iç ve dış emniyet ve asayişini korumak maksadiyle ayrılmıştır. Gider bütçesinin dörtte birini tutan bu meblâğ, Türkiye Bütçesinin 19 uncu asır liberallerin jandarma devletinin mi bütçesi yoksa 20. asrın müdahaleci ve koruyucu devletinin mi bütçesi olduğu hakkında tereddütler yaratmaktadır. Ülkemizin çeşitli paktlarla dünya ülkelerine bağlı olduğu bu asırda onlarla aynı düzeye girebilmek ve aynı refah olmasa bile yakınına sağlayabilmek için devlet müdahalesine her zamankinden daha fazla ihtiyaç vardır. Devlet bu görevini yerinde ve kıfayatkâr olan gelir transferleri ile yerine getirmelidir.

1968 gider bütçesinde en yüklü Bakanlık Maliye Bakanlığıdır. Bu bakanlığın sadece borç ödemeleri 1 milyar 721 milyon 183 bin 587 TL. sıdır. Ayrıca gelişme ve teşvik fonları, karma teşebbüslere katılma payları da bu bütçe muhtevasındadır.

1968 yılında yapılacak borç ödemelerinin 837.546.200 TL. ve iç devlet borçları 757.947.594 TL. sırada dış devlet borçlarıdır. 30.9.1967 tarihi itibariyle Türkiye'nin iç ve dış toplamı 44 milyar 362 milyondur. Devlet bütçesinin 2 katı olan iç ve dış borçların faizleri de büyük meblağlara ulaşmaktadır. Nitekim 1968 yılında ödenecek iç borçlardan sadece 472 milyon 947 bin TL.sı faiz olup bu meblağ itfa edilecek iç borçlardan (346.647.939 TL.) yaklaşık olarak 130 milyon fazladır. 1968 yılında itfa edilecek dış borçlar ise 429.935.336 TL. dir. Dış borç faizleri de iç borçlara yakın olup 327 milyon civarındadır.

Türkiye'nin sadece 1968 yılında vaki borç faizi ödemesinin 800 milyon TL. olduğu düşünülürse dış yardımlardan ne kadar çabuk uzaklaşırsa Türkiye'nin kendi hizmetleri için harcama yapmasının da o kadar mümkün olduğu ortaya çıkar. Şöyle ki, Konsolide devlet bütçesindeki ticaret, gümrük ve tekel, Ulaştırma, Çalışma, Turizm ve Tanıtma, İmar ve İskân ve Sanayi Bakanlıkları ile Toprak ve İskân İşleri Genel Müdürlüğünün toplam tahsisatları dahi 675 milyon olup borç faizinden azdır.

O halde plânda da öngörüldüğü veçhile milli tasarrufumuzu dış yardımı gerektirmeyecek derecede arttırmamız ve döviz açığımızı da döviz getiren sektörlerle ağırlık vererek kapatmamız ve gerektiğinde kullanabileceğimiz bir döviz rezervi tutmamız günün icabı olarak şarttır. Milli tasarrufun artırılması öncelikle şart olduğuna göre cari harcamaların bütçede bahsedilen 400 milyonluk kadro tasarrufundan çok daha fazla kısılması gerekirdi. Ancak bu husus bütçe tertip edilirken göz önüne alınmamakta gelirler giderler dengesi sağlaması üzerinde durulmaktadır. Her Bakanlığın ihtiyacı olan tahsisatı

talep ederken detaylı bir harcama değerlendirmesi yapmaması sonucunda bütçeden tevziatı yapılan meblâğların büyük kısmı verimsiz sahalarda erimektedir.

Türkiyede bir yatırım tasarruf dengesi kurulamaması ve tasarrufların büyük kısmının verimsiz şekilde cari harcamalara yönelmesi Türkiyeyi halâ dış yardımlara itmektedir. Nitekim 1967 yılında Türkiye'nin döviz rezervlerinde vaki önemli derecede azalmalar Türkiye'nin 28 milyon dolarlık dış borcunu ertelemesine sebep olmuştur. Almanya İngiltere, Fransa Avusturya ve diğer bazı ülkelere olan borçların ertelenmesi bir yana 1968 yılı için yeni borç talebinde bulunmuştur. Bu taleplerden ikisi Konsorsiyumdan 314 milyon dolarlık 20 yıl vadeli ve % 1—2

faizli kredi vermesi ile Avrupa Para Sandığı'ndan alınacak % 3.5 faiz ve 5 yıl vadeli kredidir. Krediler döviz rezervlerinin yetersizliği sebebiyle ithalatın aksa maksızın yürütülebilmesi borç ve faiz ödemelerinin de zamanında yapılabilmesi için kullanılacaktır.

Görüldüğü üzere 1968 bütçesi gerek gelirler gerekse giderler yönünden Türkiye'nin iktisadi kalkınmasını tahminlere yüzde yüz uygun olarak yürütebilecek yapıda değildir. Bütçede vaki açığın gelirlerini gerçekleştirmemesi ile büyüyeceği ve borçlanmaya gideceği muhakkak gibidir. Netice olarak bu düşünce ile hareket edilerek vergi mevzuatında gerekli düzenlemelerin yapılması, döviz getirecek sektörlerle ağırlık verilmesi ve cari harcamalarda mümkün olduğu kadar tasarruf yapılarak 1968 bütçesinin kesin hesaplarının tahminlere uygunluğunun sağlanması şarttır.

SENDİKACILIKTA 20 YIL

Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy'un sendikacılık hayatında 20 yılını doldurması dolayısıyla Deri-İş Sendikası tarafından 25 Şubat'ta İstanbul'da bir jübile yapılmıştır. Jübilede konuşma yapan Demirsoy, «İşçinin itimadı ile ve sadece ondan aldığımız güçle çalıştık» demistir. Resimde Demirsoy'a jübilesinde Deri-İş Başkanı Mustafa Şahin tarafından armağan verilirken görülüyor.

Resimde Türkiye Su-İş Sendikasının geçtiğimiz ay içinde yapılan 9 uncu Genel Kurulunda bulunan Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy konuşmasını yaparken görülmektedir.

TÜMTİS Sendikasının Bursa'da geçtiğimiz ay yapılan 13 ncü Genel Kurulunu izleyen delege ve konuklar...

TÜRK-İŞ YEDİNCİ GENEL KURULU

**15
NİSANDA
ANKARADA
TOPLANIYOR**